

Helyi nevelési program

Eszterlanc Óvoda

2011.

Intézményünk adatai:

- Óvoda neve:** Pestszentlőrinci Eszterlanc Óvoda
- Óvoda címe:** 1181 Budapest, Kondor Béla sétány 3.
- Telefon/fax:** 2 906-709, 2 975-586
- E-mail cím:** iroda@eszterlancovoda18.hu
- Honlap cím:** www.eszterlancovoda18.hu
- Fenntartó:** Budapest, XVIII. kerület, Pestszentlőrinc-
Pestszentimre
Önkormányzat Képviselő Testülete
1184 Budapest, Üllői út 400.
- OM azonosító:** 034655
- Óvodai férőhely:** 177
- Csoportok száma:** 8
- Óvoda vezetője, a program benyújtója:** Torma Ilona

Tartalomjegyzék:

I. Bevezetés	5. oldal
• Gyermekkép.....	6. oldal
• Óvodakép.....	6. oldal

II. Óvodánk nevelési céljai	9. oldal
--	----------

Nevelésünk feladatai

1. Egészséges életmódra nevelés alakítása.....	10. oldal
2. Érzelmi nevelés és szocializáció biztosítása, erkölcsi, etikai értékek alakítása.....	10. oldal
3. Az anyanyelvi nevelés, az értelmi fejlesztés megvalósítása	11. oldal
4. Sajátos nevelési igényű gyermekek kis létszámú, beszéd- javító csoportban történő fejlesztése, beszéd fogyatékos, súlyosan akadályozott beszédfejlődésű gyermekek integrált nevelése.....	12. oldal
5. Inkluzív pedagógiai integráció – differenciálás.....	13. oldal
6. Készség és képességfejlesztés.....	15. oldal

Nevelésünk alapvető keretei

1. Egészséges életmódra nevelés.....	16. oldal
2. Érzelmi nevelés és szocializáció.....	23. oldal
3. Anyanyelvi és értelmi fejlesztés.....	27. oldal
4. Óvodánk mindennapi életének megszervezése.....	30. oldal

III. Óvodánk tevékenységi formái	33. oldal
---	-----------

1. Játék	35. oldal
2. Mozgás.....	41. oldal
3. Vers, mese.....	44. oldal
4. Ének, zene, énekes játék.....	48. oldal
5. Rajzolás, mintázás, kézi munka.....	52. oldal
6. A külső világ tevékeny megismerése.....	55. oldal
7. Munka jellegű tevékenységek.....	60. oldal

8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás.....64. oldal

IV. Óvodánk sajátos nevelési igényű, kis létszámú beszédjavító csoportjának és az integráltan történő beszédfejlesztésnek speciális tevékenységi formái.....68. oldal

1. A felvétel módja.....68. oldal

2. A logopédiai fejlesztés tartalma.....69. oldal

3. A speciális tevékenységi formák:

Mozgásfejlesztés.....71. oldal

Anyanyelvi fejlesztés.....74. oldal

A vizuomotoros képesség fejlesztés.....76. oldal

A beszédjavító csoport napirendje, hetirendje.....78. oldal

V. Gyermekvédelmi feladatok óvodánkban.....80. oldal

• Az óvodapedagógus feladata.....81. oldal

• A gyermekvédelmi felelős feladata.....81. oldal

VI. Óvodánk nevelési feladatainak tervezése és értékelése.....83. oldal

• Tervezés, ellenőrzés, értékelés.....83. oldal

• Az óvodapedagógus modellszerepe.....85. oldal

VII. Óvodánk kapcsolatai..... 87. oldal

1. Kapcsolat a szülőkkel.....87. oldal

2. Szakmai kapcsolatok.....88. oldal

VIII. Óvodánk hagyományainak ápolása.....90. oldal

IX. A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére.....91. oldal

Felhasznált szakirodalom.....94. oldal

1. sz. melléklet: A program tárgyi feltételei.....96. oldal

2. sz. melléklet: Érvényességi rendelkezések.....99. oldal

3. sz. melléklet: Legitimációs záradék .....100. oldal

I. BEVEZETÉS

Helyi nevelési programunk az „Óvodai nevelés országos alapprogramja”-ra, beszédjavító csoportunk programja a „Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvei” – re építve és a „Taníts meg engem” – fejlesztő program beszédjavító csoportok számára egyes részeinek felhasználásával készült.

Az Eszterlanc Óvoda helyi nevelési programja a Mocorgó nevet viseli, mivel a környéken élő, „izgó, - mozgó, - mocorgó” gyermekeket várja. Programunk mottója és intézményünk dolgozóinak közös hitvallása:

„ Mindent, amit teszek, - érted teszem.”

Ebben a szellemben várjuk minden apró, leendő kis óvodásunkat. Sokoldalúan, harmonikusan, családi légkörben érzelmi biztonságot nyújtunk, testi – lelki szükségleteiket segítjük kielégíteni, s nem utolsó sorban boldog gyermekkorukat megőrizve új feladatokra felkészültté tesszük, hogy alkalmassá váljanak az iskolakezdeésre. Fontosnak tartjuk, hogy a különleges gondozásra jogosult sajátos nevelési igényű gyermekek megtalálják helyüket óvodánk gyermekközösségében.

Napjaink rohanó életmódjával szemben, egy békés kis szigetet teremtünk gyermekeink számára, hogy a szülők biztonságban tudhassák gyermekeiket.

Felgyorsult életvitelünk miatt mozgásra egyre kevesebb lehetősége adódik a családoknak, ezért célunk és közös feladatunk egészséges életszemlélet, életmód alapjainak lerakása, a gyermekek mozgáskedvének és mozgásszeretetének megőrzése, sportolási lehetőségek biztosítása, a testi képességek és a fizikai erőlet fejlesztése.

A közös mozgás öröme hozzájárul a társas kapcsolatok alakulásához, a társakhoz való alkalmazkodáshoz, fejleszti akarátukat.

***„Ha egy gyermek biztonságban él
megtanulja, hogy bízson önmagában.
Ha egy gyermek szeretetben él
megtanulja, hogyan fogadjon el másokat.
Ha egy gyermek a mozgás szeretetében él
megtanulja, hogy a sport
belső igényévé váljon.”***

Az óvodapedagógusok és a szülők a gyermekek nevelésében partnerek, ez a partneri viszony az óvoda és a család sokszínű, közös tevékenységének során valósul meg.

A gyermekek fejlődésében meghatározó a család szerepe. Fontosnak tartjuk a családok problémáinak lehetőség szerinti segítségét, a nevelési gondok közös megbeszélését, tanácsadást a nevelésben.

A szülők és az óvodapedagógusok kapcsolata kölcsönös bizalmon és tiszteleten alapul.

Gyermekkép

Szemléletünkben és felfogásmódunkban a nevelés középpontjába a gyermeket állítjuk, feltétel nélküli elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom szem előtt tartásával.

A testi – lelki szükségletek kielégítése a gyermekek alapvető joga, melyre programunkban nagy hangsúlyt fektetünk, nem teszünk különbséget a különböző nemű gyermekek között, fontosnak tartjuk nemi identitásuk megőrzését.

Óvodánkban a gyermekek egyéni képességeinek, készségeinek, eltérő fejlődési ütemének, és különbözőségének szem előtt tartásával az egészséges, harmonikus személyiségfejlesztést kívánjuk biztosítani, a gyermekek egyéni érési folyamataihoz igazodva.

Egyéni sajátosságaiknak megfelelő, ahhoz illeszkedő eszközökkel nyújtunk segítséget, hogy a szomatikus és pszichés funkciók kibontakozhassanak egy biztonságot nyújtó szociális és tárgyi környezetben.

Óvodakép

Biztosítjuk az esztétikus, rendezett környezetet a gyermekek számára az óvoda épületében és az udvaron egyaránt.

Szorosan együttműködünk a különálló nevelési színterekkel: család, bölcsőde, iskola.

Tiszteljük a családot, mint a gyermek elsődleges nevelési színterét, hiszen a családok életvitele, mindennapjai határozzák meg elsősorban a gyermek attitűdjeit, szokásait, kommunikatív képességeit.

Törekszünk arra, hogy a szülő minden tekintetben partnerünk legyen, nyomon követhesse gyermeke fejlődését, kérdéseire választ, problémáira segítséget kapjon.

Meghatározott szervezeti keretek és formák között beépítjük nevelő munkánkba az óvó – védő, szociális és nevelő – személyiségfejlesztő funkciókat, biztosítjuk azokat a feltételeket, melyekkel az óvodáskorú gyermekek nevelését, fejlesztését segítjük, ezzel közvetetten segítjük az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges személyiségvonások fejlődését.

Esélyegyenlőségek alakítására törekszünk a helyi sajátosságoknak megfelelően, mellyel a gyermekek életét és a nevelési feltételeket próbáljuk javítani. Szem előtt tartjuk az önazonosság ápolását, megőrzését, erősítését a nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozó és a migráns gyermekeknél.

Nevelési céljaink meghatározásában kiemelt hangsúlyt kap az egyéni sajátosságok és az eltérő fejlődési ütem figyelembe vétele, a különbözőség elfogadtatása. Óvodai életünk vezérfonalának az egészséges életmódra nevelést és a mozgásfejlesztést tekintjük.

A gyermekek fejlettségének megfelelő sokszínű, változatos tevékenységeket szervezünk, ahol élményhez juthatnak, ismereteik bővülnek, tudásuk gazdagszik. Elősegítjük a környezettudatos magatartás kialakulását. Lehetőséget adunk a mindennapokat átszövő szabad, színes játék tevékenységekre, amely a nap nagy részét kitölti.

Tevékenységeinkbe bevonjuk a különböző helyi társadalmi, művelődési, egészségügyi szervezetek képviselőit.

Bekapcsolódunk minden olyan tevékenységbe, melyet ezen intézmények a gyermekek érdekében folytatnak, ha programjaik nevelési céljainkhoz kapcsolódnak.

„Egy gyerek feljegyzései”

- *Ne kényeztess el. Pontosan tudom, hogy nem kaphatok meg mindent, amit kérek. Csak próbára akartalak tenni.*
- *Ne félj attól, hogy határozott legyél velem. Jobban szeretem, mintha nem vagy az. Olyankor mindig tudom, hogy hányadán is állok.*
- *Ne használj erőt ellenem. Ebből csak azt tanulom meg, hogy csak az erő az, ami számít. Sokkal jobb, ha vezetnek.*
- *Ne légy következtelen. Ez összezavar. Arra ösztökél, hogy mindent megpróbáljak – hátha sikerül.*
- *Ne ígérj, mert lehet, hogy nem tudod majd betartani. Ez csökkentené a beléd vetett bizalmat.*
- *Ne akard, hogy kisebbnek érezzem magam, mint amilyen vagyok, mert ha igen, „nagyfiúként” fogok viselkedni.*

- *Ne csinálj meg nekem olyanokat, amiket én is meg tudok csinálni. Ettől úgy érzem magam, mint egy kisgyerek és továbbra is szolgálatomban foglak tartani.*
- *Ne fordíts túl sok figyelmet a „rossz szokásaimra”. Ez csak arra biztat, hogy folytassam őket.*
- *Ne éreztess velem úgy, mintha hibáim bűnök lennének. Meg kell tanulnom, hogy úgy hibázhassak, hogy azért még ne érzem magam rossznak.*
- *Ne kelljen magyaráznom, hogy miért tettem valamit rosszul. Néha tényleg nem tudom, hogy miért.*
- *Ne felejtsd el, hogy imádok mindent kipróbálni. Sokat tanulok ebből, így hát viseld el!*
- *Ne vezess félre, ha őszintén kérdezek valamit, mert ha igen, azon fogod magad észrevenni, hogy nem teszek fel több kérdést, és valahol máshol próbálok választ találni.*
- *Soha ne akarj úgy tűnni, mintha tökéletes vagy csalhatatlan volnál. Én nem tudom ehhez mérni magamat.*
- *Ne felejtsd el, hogy nem tudok jó adag megértés és bátorítás nélkül meglenni, és ha tényleg megérdemlem, a dicsérő jóváhagyást is hiányolom. A szidást azonban sohasem.*
- *Kezelj úgy, mint ahogy a barátaidat kezeled és akkor én is a barátoddá válok. Ne felejtsd, többet tanulok a jó példából, mint a kritikákból.*

Na, és nagyon szeretlek, és kérlek, te is szeress!

II. ÓVODÁNK NEVELÉSI CÉLJAI

„Egy gyermek élete olyan, mint egy papírlap, melyen minden arra járó nyomot hagy.”

Kínai közmondás

A 3 – 7 éves korú gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak, valamint eltérő fejlődési ütemének figyelembevételével lehetővé tesszük:

- a gyermekek mozgáskedvének és mozgásszeretetének kialakítását és megőrzését,
- rendszeres mozgással, sportolási lehetőségek biztosításával az egészséges életvitel kialakulását, valamint a testi képességek és a fizikai erőlet fejlesztését,
- a gyermekek egészséges, harmonikus személyiségfejlődésének biztosítását – érzelmi biztonságot nyújtva, figyelembe véve a tevékenységközpontú személyiségfejlesztést,
- a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekről való gondoskodást,
- pozitív érzelmek kibontakozását a külső világgal való ismerkedések során, hogy ez a pozitív érzelmi hozzáállás jellemezhesse minden- napjaikat, társas kapcsolataikat, és kísérhesse minden tevékenységüket,
- sokoldalú képességfejlesztéssel, a gyermekek spontán aktivitására építve az iskolai beilleszkedéshez szükséges testi – lelki – szociális – értelmi érettség kialakulását,
- a sajátos nevelési igényű beszédjavító csoportba járó gyermekek különleges gondozását, beszéd fogyatékos, súlyosan akadályozott beszédfejlődésű gyermekek nem sajátos nevelési igényű gyermekekkel közösen történő együtt nevelését,
- enyhe értelmi fogyatékos és a megismerő funkciók vagy viselkedés fejlődésének organikus okra visszavezethető enyhe rendellenességével küzdő gyermekek együtt nevelését a nem sajátos nevelési igényű gyermekekkel,

- egy-egy területen kiemelkedő képességű gyermekekre való tudatos odafigyelést, képességeik fejlesztését, gondozását – a szülők figyelmének felhívását.

Nevelésünk feladatai

Alapvető feladatunk az óvodáskorú gyermekek testi és lelki szükségleteinek kielégítése. Ezen belül:

1. Az egészséges életmód alakítása

Kiemelt jelentőségűnek tartjuk az egészséges életmódra nevelést, valamint az egészséges életvitel igényének alakítását:

- a gyermek gondozását, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítését,
- a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítését,
- a gyermek testi képességei fejlődésének segítését,
- az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, öltözködés szokásainak alakítását,
- a gyermek egészségének védelmét, edzését, óvását, megőrzését,
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítását, a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítását,
- ha szükséges, megfelelő szakemberek bevonásával speciális gondozó, prevenciós és korrekciós, testi és lelki nevelési feladatok ellátását, különös tekintettel a halmozottan hátrányos helyzetű és a sajátos nevelési igényű gyermekekre.

2. Érzelmi nevelés és szocializáció biztosítása, erkölcsi, etikai értékek alakítása

Az óvodás korú gyermekek jellemző sajátossága, hogy érdeklődésük könnyen felkelthető, motiválhatóságuk változatos, magatartásukat érzelmeik vezérik. Mindezek ismeretében elengedhetetlennek tartjuk:

- a szeretetteljes, családi légkör megteremtését, melyben a gyermek érzelmi biztonsága teljes,
- a bensőséges légkört, mely biztosítja a gyermek pozitív érzelmi kötődésének kialakulását társaihoz, a felnőttekhez - óvodapedagógusokhoz, dajkákhöz, az óvoda más dolgozójához - és az őket körülvevő világhoz,
- az óvodapedagógusok, dajkák és az óvoda más dolgozójának modell értékű viselkedését, bánásmódját, kommunikációját,
- azoknak az értékeknek, szokásoknak és normáknak a megismerését és tudatosítását, amelyek meghatározzák az önkifejezés, önérvényesítés megvalósulását, az együttélés alapvető szabályait. Figyelünk a különbözőség elfogadására, a gyengébb védelmére, segítésére, együttérzésre, egymásra figyelésre, segítségnyújtásra, becsületességre, igazmondásra, felelősségvállalásra, igazságosságra,
- a jó és szép tiszteletét, becsületét, úgy a természetben, mint az emberi környezetben egyaránt, felismertette a bennük rejlő alapvető erkölcsi értékeket,
- a szűkebb és tágabb környezet megismerését, mely segíti a szülőföldhöz, kerületünkhöz, környékünkhöz való kötődést,
- a nehezen szocializálható, a sajátos nevelési igényű, a halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a kiemelkedő képességű gyermekekkel való sajátos törődést, szükség esetén megfelelő szakemberek közreműködését,
- az integrált nevelésben résztvevő sajátos nevelési igényű gyermekek befogadását és elfogadását.

3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

A gyermekek természetes kíváncsisága fontos forrása a tudásvágynak, s jó forrása a beszéd gyakorlásának is.

Feladatunk és felelősségünk abban áll, hogy megőrizzük e forrás kiapadhatatlanságát.

Ehhez biztosítjuk:

- a közvetlen társadalmi és természeti környezet több szempontú, tevékeny megismerését, a gyermeki kíváncsiságra, a meglévő tapasztalatokra, élményekre, ismeretekre építve,
- a beszéltető környezetet, mely átszövi az óvodai tevékenységeket,
- a változatos tapasztalatszerzést, gyakorlást, amelyet az érdeklődés, az önkéntesség, a várakozás öröme, s az előrevetített megoldás lehetősége jellemez,
- gondolkodásukban megjelenhessenek a tapasztalatszerzés során az ok-okozati összefüggések elemei, fejlődhessenek problémafelismerő- és megoldó képességeik - érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás, szép verbális kifejezés,
- fejlődhessenek értelmi képességeik, rendszereződjenek szerzett és meglévő ismereteik,
- a beszédkezdő fenntartására és a gyermekek meghallgatására irányuló fokozott figyelmet és olyan beszédkörnyezet kialakítását, melyben érvényesülnek a gyermeki kérdések, és amelyben előtérbe kerül a magyar nyelv kultúrája,
- a sajátos nevelési igényű gyermekeknél arra építkezünk, ami ép a gyermeknél, azt erősítjük, és azt fejlesztjük.

4. Sajátos nevelési igényű gyermekek kis létszámú beszédjavító csoportban történő fejlesztése, beszéd fogyatékos, súlyosan akadályozott beszédfejlődésű gyermekek integrált nevelése

A beszédjavító csoportban és az integrált nevelés során a súlyosan beszéd fogyatékos gyermeknek a biológiai érés és a pedagógiai ráhatások kölcsönhatásával, az individuális fejlődés sajátosságainak figyelembe vételével nyílik lehetőség - egyéni tempó alapján a fejlődésre.

Fontosnak tartjuk:

- a gyermekekkel foglalkozó pedagógusok és dajkák mintaértékű, türelmes, elfogadó magatartását,
- a gyermekek érezzék, hogy nonverbális megnyilvánulásait is értik és értékelik, amely hozzáállás elengedhetetlen a beszéd indítása szempontjából is,
- a gyermekek az eltérő fejlődési ütemhez egyenetlen fejlettségi szinthez igazítva kapják meg a speciális, személyre szóló fejlesztést,
- legyen lehetősége a gyermekeknek arra, hogy a beszéden kívül más szinteken jussanak sikerélményhez, ily módon bővüljenek a kompenzációs lehetőségek,
- az esetlegesen bekövetkező viselkedészavart előzzük meg, ill. kezeljük megfelelő módon (túlzott szorongás, meg nem szólalás, gátoltság, agresszió),
- a gyermekekben alakuljon ki az együttműködés alkalmazkodó készség, önállóságra törekvés, akaraterő, ennek érdekében mindig csak annyi segítséget kapjanak, amennyi az önálló cselekvéshez szükséges.

5. Inkluzív pedagógiai integráció – differenciálás

„Az elfogadás olyan, mint a termékeny talaj, mely lehetővé teszi, hogy a kis mag olyan gyönyörű virággá fejlődjön, amilyenné belső lehetőségei csak engedik. A talaj kioldja a mag fejlődési képességét, de ez a képesség maga benne rejlik a magban. Csakúgy, mint a magban, a gyermekben is tökéletesen benne rejlik a fejlődés képessége.”

Thomas Gordon

Az inkluzív pedagógia számunkra azt jelenti, hogy a többségtől bármiben eltérő gyermeket elfogadjuk, és a többi gyermekkel együtt neveljük, **befogadjuk.**

Pedagógiai törekvéseink célja, hogy hozzásegítsük a gyermeket korunk és társadalmunk kultúrájában való tájékozódáshoz és ezen keresztül a társadalmi beilleszkedéshez.

A nevelés, fejlesztés során figyelembe vesszük eltérő fejlődési ütemeiket, egyéni igényeiket.

Óvodánk ellátja az óvoda körzetébe tartozó enyhe értelmi fogyatékos és a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének enyhe rendellenességével küzdő gyermekek együtt nevelését. A SOFI-EGYMI

és a Nevelési Tanácsadó gyógy- és fejlesztő pedagógusaival, pszichológussal, gyógy-testnevelővel együttműködve.

Az integráció számunkra az együttnevelést jelenti, ezáltal biztosítjuk az esélyegyenlőséget mindenki számára, tekintet nélkül egyesek akadályozottságára, s az esetleg tapasztalható nagyon eltérő képességeikre a kiemelkedően tehetségestől a gyenge adottságúig.

Az együttnevelés során biztosítjuk:

- az ép gyermekek részéről az előítélet mentességet,
- toleráló magatartást,
- segítőkészséget,
- alkalmazkodó képességet,
- különbözőség elfogadását, együttérzést,
- lehetőséget biztosítunk a tehetség kibontakoztatásához,
- támogatjuk a gyermekek szocializációját,

Célunk:

A későbbi társadalmi integrálódás, a természetes elfogadó attitűd kialakítása, megtapasztalják és megtanulják gyermekeink a segítségnyújtás és az elvárások helyes arányát. Ezáltal a társas kapcsolatok során a gyermekekben kialakul a különbözőség természetesnek tekintése, valamint a másik pozitív tulajdonságainak értékelése.

Feladatunk:

- rugalmas szervezeti keretek kialakítása,
- a gyermekek egyéni foglalkoztatásának megvalósítása – szakemberek és a szülők szoros együttműködésével.
- az óvoda pedagógusai, pedagógiai munkát segítő alkalmazottai, a SOFI-EGYMI és a Nevelési Tanácsadó munkatársai és a szülők megfelelő tájékoztatása a különbözőségről, a befogadásról és az eredményekről, fejlődésről,
- megteremtjük azokat a feltételeket, hogy minden gyermek a maga ütemében, a maga képességei szerint tudjon kibontakozni, fejlődni. A gyermekek megismerése, képességeik felmérése, egyénre tervezett cél és feladat meghatározása.

Differenciálás feltételei

- a célok individualizálása - minden gyermek számára más célt jelölünk meg,
- a tanulási folyamatot az egyes gyermekek egyéni szükségleteihez igazítjuk,
- a gyermek érzelmi – belső motivációjára építünk,
- a gyermek a spontán tevékenységekhez is kapcsolódik,
- a gyermek megismerése a játékban, erre alapozva egyénre szabott tervezés, fejlesztési terv készítése a nevelést, fejlesztést segítő külső munkatársakkal megbeszélve,
- egyéni adottságokhoz alkalmazkodó bánásmód,
- folyamatos, rugalmas napirendet biztosítunk, mely által fejlődik önállóságuk.

A differenciálás az óvoda egész napos életrendjének minden mozzanatához kapcsolódik, elősegíti és biztosítja a gyermek jó közérzetét.

Valljuk, hogy a pedagógus elfogadó, türelmes, nyugodt, érzelmi támaszt biztosító habitusa elengedhetetlen. Fontos a derű, a vidámság, a felszabadultság – mely a jó közérzet egyik biztosítója.

Képesség és készségfejlesztés

Célunk: a gyermeki képességek olyan szinten történő fejlesztése, mely mind az iskolai tanuláshoz, mind a későbbi életszakasz fejlődéséhez szükséges.

Célkitűzéseink megvalósításánál két alapvető szempont vezérel bennünket:

- a képességfejlesztést az óvodai élet tevékenységrendszerében valósítjuk meg, kiemelt szerepet szánva a játéknak, játékos tevékenykedtetésnek, munkának,
- a csoportok életének szervezése, a napi- és heti rend kialakítása maximálisan pedagógiai koncepciónk megvalósítását szolgálják.

Képességfejlesztés legfontosabb feltételei:

- a gyermekek egyénenkénti megismerése, a képességek, erősségek, gyenge pontok regisztrálása (anamnézis lapok, személyiséglapok vezetése),

- a gyermekek folyamatos megfigyelése tevékenységek közben (megfigyelési lapok),
- gyermekekkel folytatott beszélgetések,
- a gyermekek munkáinak elemzése,

Feladatunk:

- a gyermeki jogok tiszteletben tartása,
- alapos gyermekismeret, speciális szükségletek kielégítése,
- a felnőttek részéről hitelesség, magabiztosság, következetesség, problémaérzékenység, ötletgazdagság, változatos eszközök használata,
- a gyermekek érzéseinek, véleményének, elképzeléseinek, gondolatainak, vágyainak tiszteletben tartása,
- pozitív érzelmek keltése által a belső én kivetítésének elősegítése a személyiség fejlődéséhez.

Nevelésünk alapvető keretei

Óvodai nevelésünk feladatai a következő keretekben valósulnak meg:

1. Egészséges életmódra nevelés

„Add meg minden napnak az esélyt, hogy életed legszebb napja legyen.”

Mark Twain

Óvodánk lakótelepi környezetben épült, s ez önmaga behatárolja a családok és a gyermekek életterét.

Megváltozott, felgyorsult a családok életvitele, kapkodó, rohanó életforma alakult ki.

Ennek az életformának legnagyobb problémája a gyermekek beszűkült mozgásterét. A lakótelepi infrastruktúra nem ad elegendő lehetőséget a szabad levegőn való tartózkodásra, mozgásra is kevesebb hely és idő jut.

A gyermekek szabadidejük legnagyobb részét zárt panellakásokban töltik.

Ezért **célunk és kiemelt feladatunk** óvodai nevelésünkben az egészséges életszemlélet, életmód alapjainak lerakása, mely később a gyermekben igényként jelenik meg.

Az egészséges életmód alakítása során a gyermekek olyan szükségleteit elégítjük ki, melyek elősegítik növekedésüket, fejlődésüket, hozzájárulnak egészségük megőrzéséhez, jó közérzetükhöz. A rendszeresen, ugyanabban az időben végzett tevékenységek visszahatnak az életfolyamatokra, feltételei az egészséges testi és szellemi fejlődésnek.

Minden tevékenység alapfeltételének tekintjük a jó hangulatot, oldott légkört, kellemes közérzetet. Az elvégzendő feladatok, elsajátítandó ismeretek nehézségi fokát az egyéni képességekhez mérten növeljük. Az **egészséges életmódra nevelés** magában foglalja a gondozást, a testi nevelést, az egészségvédelmet, mozgásfejlesztést, környezeti higiénit, a betegségek megelőzését, az egészséges táplálkozást.

A megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása óvodánkban.

A gyermekek gondozása

Célunk, a gyermekek egyéni testi és lelki szükségleteinek, komfortérzetüknek kielégítése.

Feladataink a gondozási területeken (testápolás, öltözködés, táplálkozás), a helyes szokás-szabály rendszer megalapozása és annak állandósága, mely hozzájárul a gyermek biztonságos, jó közérzetének kialakulásához és egészséges komfortérzetéhez.

A gyermekek gondozásának záloga az óvodapedagógus és a gyermek meghitt, megértő viszonya, a természetes testközelség megléte. A gyermekek attól fogadnak el gondoskodást, aki őszinte, hiteles viselkedéssel közelít hozzájuk, és tapintatot, elfogadást közvetít.

A gyermekeknek szükségük van a felnőtt segítségére. Az óvodapedagógusok, a dajkák átadják azokat az alapvető

ismereteket, fogásokat, melyek a napi élethez, az önmagukkal kapcsolatos teendők elvégzéséhez szükségesek.

Az önkiszolgáló feladatok elvégzése a tevékenységek többszöri gyakorlását teszi lehetővé, alakul a gyermekek énképe, egyre önállóbbá válnak. **A nevelőmunkát segítő munkatársakat már a beszoktatás alatt vonják be az óvodapedagógusok, velük együtt gyakorolják, gyakoroltatják** a napi élethez szükséges szokásokat testápolás, öltözés, étkezés, önkiszolgálás közben. **A gyermekek minden tevékenységét szóbeli megerősítés kíséri, a segítségnyújtás mértéke egyénre szabott legyen,** a segítségadás napi gyakorlatunkban a tevékenység közös, folyamatos végzését, bemutatását, magyarázatát, javítását jelentse.

A gondozási teendők közvetítése folyamatosan történik. Válgják igényükké az egészségügyi szokások betartása, a tiszta, esztétikus, rendezett megjelenés és környezet, kulturált étkezés. A mosdóban a dajka segítségére és felügyeletére mindig szükség van.

A fejlődés egyik feltétele a táplálkozás, amely az elhasznált energiát pótolja és a további testépítést biztosítja. A gyermekek napi háromszori étkezéssel tápanyagszükségleteik háromnegyed részét az óvodában kapják. Ezért fontos figyelemmel kísérni a gyermekek étrendjét, hogy kellően változatos és megfelelő tápanyag összetételű legyen.

Az étkezési szokásokat az óvodapedagógusok úgy alakítsák ki, hogy minél kevesebb várakozási idő legyen, érvényesüljön a folyamatosság.

A gyermekeknek különböző étkezési szokásai vannak. A felnőttek ismerjék meg a szülők segítségével ezeket és kellő toleranciával fogadják

a kezdeti étvágytalanságot, a válogatást. Később ösztönözzék a gyermekeket az ételek megkóstolására, elfogyasztására.

A gyermekek számára rendszeresen biztosítsák a folyadékpótlást a nap folyamán, poharuk legyen jellel ellátva.

A sajátos nevelési igényű gyermekek az inkluzív, személyiség központú nevelés során kapnak lehetőséget

egyéni fejlettségükhöz mérten a gondozási tevékenységek végzésére.

Testi nevelés

Célunk olyan életszemlélet megalapozása, amely a gyermekek későbbi életkorában lehetővé teszi a kiegyensúlyozott, egészséges életvitelt.

Feladataink: a betegség megelőzése - szervezetük egészségének megóvása, megszilárdítása, visszaszerzése. A gyermekek természetes mozgásigényének, helyes életritmusának biztosítása és ehhez az optimális feltételek megteremtése.

Környezeti feltételek

Óvodánk minden csoportjában biztosítunk a játékhoz elegendő helyet, mozgás- és játékteret, játszósarkokat – a gyermekek az adott játéknak megfelelően átrendezhetik a csoportszobát.

Megfelelő helyet és időt biztosítunk a napi háromszori táplálkozáshoz.

Törekszünk az egészséges étrend összeállítására az élelmiszerellátóval egyeztetve és a szülőkkel együttműködve, hogy - főleg a téli időszakban - több gyümölccsel egészítsék ki a gyermekek étrendjét.

Óvodánk mindennapi életében kiemelt szerepet kap a gyermekek természetes mozgásigényének kielégítése, amit főleg óvodánk udvarának jó kihasználásával, változatos, mozgásfejlesztő eszközök telepítésével és a tevékenységek összehangolt szervezésével oldunk meg. Árnyékos helyek kialakítására törekszünk - erre lehetőséget biztosítunk a babaházak, napernyők használatával.

Vizes tevékenységek szervezésére adunk lehetőséget, ehhez az eszközöket biztosítjuk.

Napirendünkben alkalmazkodunk az udvar azon adottságaihoz, melyek két csoport együttes tevékenységét biztosítják.

A környezetünk védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások kialakítása és gyakorlása fontos feladatunk. Ebbe a munkába egyre inkább bevonjuk a szülőket, hogy az ő szemléletük is változzon. Pl. kertszépítés, virágültetés, játékeszközök esztétikumának megőrzése.

Napirendünkben kiemelt hangsúlyt kapnak a korosztálybeli különbségek, a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlettsége, az udvaron szervezhető játéklehetőségek. Törekszünk arra, hogy a gyermekek idejük legnagyobb részét a szabadban tölthessék, ezért a reggeli gyülekezést az udvaron szervezzük tavaszi nyári és kora őszi időszakban. Erre lehetőséget ad a fedett terasz. Az udvari eszközök biztonságos használatára tanítjuk a gyermekeket.

Pihenés és alvás rendszere

A gyermekek mindennapi életének egyik ritmikus mozzanata a rendszeres pihenés és alvás, ezért biztonságos, szeretetteljes légkört teremtünk a napi szükségletnek megfelelő pihenéshez.

Ennek feltételei: tiszta, rendezett környezet, alapos szellőztetés, kényelmes fekvőhelyek, a pihenéshez szükséges személyes tárgyak, és nyugodt, elalvást segítő légkör, melyet biztosítani tudunk a gyermekek számára. Az elalvás előtti mesélés, az altatók dúdolása kondicionáló reflexként hat. A gyermekek minden alkalommal élik át a mesélés hatására kialakult szendergő állapotot.

Mozgásfejlesztés

A mozgás fejlesztése az egész személyiség fejlesztésére irányul, hatása pozitív irányba mutat és szervesen illeszkedik a gyermekek minden tevékenységébe.

Célunk, a gyermekek mozgáskedvének és mozgásszeretetének felkeltése és megőrzése, lehetőségek

biztosítása, a testi képességek és a fizikai erőnlét fejlesztése.

Feladatainkat a következő területeken belül valósítjuk meg:

- a gyermekek kötetlen, szabad mozgástevékenységének biztosításával,
- a szervezet konkrét fejlesztésére irányuló testneveléssel, testedzéssel,
- sportprogramok szervezésével (óvodán kívül is).

A kötetlen, szabad mozgástevékenység

A természetes mozgáskedv és mozgásigény kielégítésére irányul. Törekszünk a természetes mozgáskedv fenntartására, a testi képességek, fizikai erőnlét fejlesztésére.

A szabadban végzett számtalan tevékenység (játék, tornázás, sportolás, kirándulás), fokozza a gyermekek edzettségét, teherbíró képességét és elősegítik fizikai fejlődésüket.

A közös mozgás öröme hozzájárul a társas kapcsolatok alakulásához, a társakhoz való alkalmazkodáshoz, fejleszti akarukat. Fejlődnek a nagymozgások (járás, futás, mászás stb.), mozgásuk finomodik, észlelésük, érzékelésük és mozgásuk egyre inkább összekapcsolódik, összerendezetté válik.

A gyermekek konkrét mozgás fejlesztése

Mindennapi életünkben állandóan jelen van a *frissítő mozgás*, amely megjelenik a csoportok napirendjében. Ez a mozgás felfrissíti, edzi a gyermekeket, elősegíti mozgásszintjük és testi képességeik fejlődését.

A mozgás szervezése során figyelembe vesszük a sajátos nevelési igényű gyermekek jelenlétét a csoportokban.

Tartalma főleg mozgásos játékokból, gimnasztikai gyakorlatokból, különböző tornaszerek használatából áll.

Időtartama az adott korcsoporttól függően 8-20 percig terjedhet. Rendszeresen igénybe veendő óvodánk tornaszobája, jó idő esetén az udvara.

Fejlettebb csoportokban a gyakorlás során a gyermekek maguk is szervezhetik a mozgásos játékokat.

4-5 éves korban kialakuló alakváltozás, a hirtelen növekedés gyakran okoz hanyag testtartást. A szervezett mozgásos tevékenységek, különösen a prevenciós fejlesztő tornák, a mozgásigény kielégítése segít a gerinc deformitások megelőzésében. A lábboltozatot erősítő, fejlesztő mozgással a lúdtalpas gyermekek lábtartása javítható. Mozgás szükséglet kielégítése érdekében az óvodapedagógusok biztosítanak napi kocogó-futó lehetőségeket.

A rendszeresen végzett kocogások-futások ösztönzően hatnak a gyermekek szervezetére, fokozzák a szív jó vérellátását, a rugalmasságot, állóképességet.

A gyógytestnevelés elemeit beépítjük a feladatokba, mivel óvodapedagógusaink nagy része rendelkezik speciális szakmai tudással.

További edzési lehetőség az óvoda udvarán: kerékpározás, rollerezés az erre kijelölt helyen.

A gyermekek a víz, edző hatását is érezzék meg az óvodában. Jó idő esetén, az óvoda udvarán rendszeresen pancsoljanak, zuhanyozzanak.

A *mozgás*, az óvodapedagógus által szervezett kötelező tevékenység. A rendszeres testnevelés kedvezően befolyásolja az egész szervezet fejlődését és elősegíti azon képességek kialakulását, amelyek lehetővé teszik az egyes sportágakban való részvételhez szükséges alapok lerakását (gyorsaság, állóképesség, fizikai erőnlét stb.).

Hozzájárul a légző- és keringési rendszer teljesítőképességének, a csont- és izomrendszer teherbíró képességének növeléséhez. Felerősödnek általa azok a pozitív tulajdonságok, amelyek alakítják, formálják az egész személyiséget (bátorság, önbizalom, egymás segítése stb.).

Időtartama korcsoporttól függően 20-45 percig terjedhet; heti 1-2 alkalommal.

Sportprogramok szervezése

„A sport megtanít becsülettel győzni és emelt fővel veszíteni.”

- A kerület adottságait kihasználva játékos sportvetélkedőn veszünk részt évente egy alkalommal (Óvodás Olimpia). A feladatok többsége ügyességi és gyorsasági váltóversenyekből áll, amelyek a gyermekek természetes mozgásán alapulnak.
- Zenés-táncos bemutatókkal készülünk a Havanna napokra.
- Óvodán belül a Gyermeknapon és a Havanna napokon közös játékos vetélkedőt szervezünk a gyermekekkel az óvoda dolgozóival és a szülőkkel közösen.
- Az udvari élet során olyan közös mozgásos játékokat szervezünk, amelyet a gyermekek szabadon választhatnak. Biztosítjuk a lehetőségét a zenére történő mozgáshoz is.
Ehhez kialakítjuk a feltételeket a tornateremben és az óvoda udvarán.

Mozgásfejlesztő eszközök az óvoda udvarán

Minden évben törekszünk arra, hogy változatos játékeszközöket telepítsünk az óvoda udvarára, a meglévő eszközök állagát megőrizzük.

Az udvaron lévő játékeszközök a mozgásfejlesztést szolgálják, nem játszótéri eszközök.

Használatukkal a csoportszobában elkezdett szabad játék folytatódik tovább, lehetőség nyílik a mozgáskoordináció fejlesztésére, a fizikai erőnlét fokozására.

Karbantartásuk és a kisebb hibák kijavítása az óvoda kertészének feladata. Nagyobb meghibásodás esetén szakembert hívunk. Az udvari játékeszközök felülvizsgálata az előírásnak megfelelően történik.

Egészségvédelem, edzés

A gondozás, a testi nevelés, a mozgásfejlesztés hozzájárul a gyermekek egészségének megóvásához, és a jó közérzet megőrzéséhez.

Külön gondot fordítunk a higiénés szabályok betartására (csoportszobák portalanítása, fertőtlenítés, a környezet

tisztántartása, réteges öltözködés, szellőztetés, szabad levegőn való tartózkodás, nyugtató hatású színharmónia). Óvodánk közös fűtési rendszeren van, ezért a téli időszakban az épület belső hőmérséklete magasabb. Lényeges a gyakori szellőztetés, a megfelelő páratartalom biztosítása párologtatókkal.

Ügyelünk a szabad levegőn és a teremben eltöltött idő helyes arányára.

A gyermekek testi épségének védelme és a baleset megelőzésének egyik alapvető feltétele, a tárgyi eszközök karbantartása, hibaforrások megszüntetése és a használati tárgyak ellenőrzése.

A gyermekekben igyekszünk kialakítani saját és társaik testi épségének megőrzését, azok védelmét, a közös tevékenységek megfelelő és betartható szabályainak felállításával.

A gyermekek egészségi állapotát már óvodába lépéskor felderítjük, ezek szerepeljenek az **anamnézis lapokon (betegségekre való hajlam, étkezési szokások, gyermekbetegségek, sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni problémái).**

Figyelemmel kísérjük a gyermekek egészségi állapotát, a változásokat és a betegségek megelőzésére felhívjuk a szülők figyelmét.

Az egészségügyi állapot felmérésekor óvodánkban igénybe vesszük az ortopéd orvos vizsgálatát, a gyógy testnevelő munkáját, akik segítséget nyújtanak a preventív - megelőző munkában. A korrekciókat (tartásjavítás, lábboltozat elváltozás stb.) heti két alkalommal a gyógy testnevelő végzi.

Az enyhébb beszédhibák javítását a logopédus végzi ambuláns kezelés formájában, heti két alkalommal.

Beszédjavító munkáját óvodánk kis létszámú speciális csoportjában a logopédus kolléganő a hét minden délelőttjén, folyamatosan látja el. A sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelés során részesülnek fejlesztésben.

A nagycsoportos gyermekekkel fejlesztőpedagógus foglalkozik heti két alkalommal. Feladata a részképességek fejlesztése.

A sajátos nevelési igényű gyermekek a törvényi előírásoknak megfelelően részesülnek fejlesztésben.

A lelki problémák, magatartászavarok megoldásához pszichológus nyújt segítséget heti egy alkalommal a gyermekeknek és a szülőknek.

2. Érzelmi nevelés és szocializáció biztosítása

„Amire a legtöbb gyermeknek szüksége van, az a szeretet.”

Gay Chapmen

Az elmúlt évek és a jelen időszak tapasztalatai alapján az óvodába járó gyermekek családi hátterének szerkezetében egyre nagyobb eltolódás figyelhető meg, növekszik a nem teljes családban élő gyermekek száma.

Olyan biztonságot nyújtó megoldásokat keresünk, amelyek a családi nevelést kiegészítik. Óvodai életünk egészének egyik keretét adja az érzelmi nevelés.

Céljaink:

bensőséges, családias, kiegyensúlyozott légkör kialakítása, melyben a gyermekek személyisége pozitív irányba fejlődhet. Közvetítjük azokat az értékeket és normákat, amelyek az önkifejezéshez, önértékeléshez és együttéléshez egyaránt szükségesek, miközben lehetőség nyílik a különbözőség elfogadására, tiszteletben tartására.

Feladataink:

- a gyermek életrendjének és közös tevékenységének megszervezése,
- jól működő és gyermek közeli szokás-szabályrendszer felépítése,
- a társas kapcsolatok olyan alakítása, melyben tükröződhetnek az átadott erkölcsi értékek, szabályok, amelyek erősítik az összetartozást, a különbözőség elfogadását – együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség,

- a gyermekek akarati tulajdonságainak fejlesztése – önállóság, önfegyelem. kitartás, feladattudat, szabálytudat alakítása,
- olyan óvodapedagógus-gyermek, dajka-gyermek, gyermek-gyermek kapcsolat kialakítása, melyet pozitív érzelmi töltés jellemez, mely segíti a sajátos nevelési igényű gyermekek beilleszkedését a csoportba,
- az óvodapedagógusok és az óvoda más dolgozóinak példaértékű kommunikációja, gyermekekkel és felnőttekkel való bánásmódja, viselkedése,
- a szűkebb és tágabb környezet megismertetése a gyermekekkel,
- a szülőföldhöz, környezethez való kötődés megalapozása. Séták szervezése az óvoda szűkebb környezetében, kirándulások, állatkerti séta, múzeumlátogatások, stb.
- a nehezen szocializálható, a sajátos nevelési igényű, a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek neveléséhez, fejlesztéséhez biztosítjuk a megfelelő szakembereket (pszichológus, fejlesztő pedagógus, logopédus, gyógypedagógus). Amennyiben a Beszédvizsgáló Intézet javasolja a kiegészítő vizsgálatokat, pl. neurológia, audiológia, stb. ösztönözzük a szülőket, hogy gyermekük érdekében vigyék el a vizsgálatokra.

A befogadás rendszere

A befogadás időszaka meghatározza a gyermekekben kialakuló érzelmi kötődését az óvodához. Ezért a szülőkkel közösen teremtjük meg a lehető legnyugodtabb feltételeket a gyermekek közösségben történő beilleszkedéséhez.

A beszoktatás menete

- Jelentkezés az óvodába, szülővel való közös óvodába lépés,
- Ismerkedés az óvodai élettel, érzelmi biztonság megteremtése,

- Az óvodai élet szokás-szabályrendszerének kialakítása és gyakorlása egész évben. Visszaszoktatás középső- és nagycsoportban.

A szülők felkészítése már az óvodai jelentkezéskor megkezdődik, fontosnak tartjuk, hogy a jelentkezés a gyermekkel közösen történjen. Így lehetőség nyílik, hogy ismerkedjenek az óvoda helyiségeivel, udvarával és bepillantassanak az óvoda mindennapjaiba. Az óvodai jelentkezések előtt nyílt napon nyílik lehetőség az ismerkedésre, tájékozódásra. Az óvodába lépés előtt szülői értekezletet szervezünk, melynek során minden fontos információt, tájékoztatást megadunk óvodánk működésével kapcsolatban. Tájékoztatjuk a szülőket a beszoktatás nehézségeiről, annak módjáról és felmerülő kérdéseikre megnyugtató választ adunk; igyekszünk számukra megkönnyíteni az elválást.

Ennek érdekében lehetőséget biztosítunk arra, hogy a szülők a gyermekkel közösen kezdjék meg az első óvodai időszakot (1 hét). Ezen idő alatt igyekszünk érdeklődésünkkel, odafordulásunkkal biztosítani a szülőket arról, hogy nem közömbös számunkra gyermekük egyéni óvodai beilleszkedésének alakulása.

Munkánkat az Anamnézis lap információi és a Szakértői vizsgálat javaslatai segítik. Képet kapunk a gyermekek egészségügyi, érzelmi állapotáról, kialakult étkezési és pihenési szokásairól, valamint kedvelt tevékenységeiről.

Szokás-szabályrendszer

Lényeges, hogy jól működő, az ismétlődő tevékenységeket szabályozó, napirendkövető rendszer legyen a csoportokban, ami biztonságot nyújt és segíti a gyermekek eligazodását a napi életben.

Tartalmazza:

- az egészséges életmód
- a játék
- munka
- a társas kapcsolatok

- a tanulási tevékenységek

területein jelentkező szokásokat és szabályokat. A szokás-szabályrendszer kialakítása rugalmas, életkori szükségleteket kielégítő legyen és alkalmazkodjon a gyermekek eltérő fejlődési üteméhez, egyéni sajátosságaihoz. Célja az, hogy ennek ritmusa, rendszeres ismétlődése pozitív irányba hasson a gyermekek egészséges személyiségfejlődésére.

Nevelői feladataink:

- Tervezéskor az adott nevelési időszakra a gyermekek fejlettségének, egyéni eltéréseinek és a csoport fejlettségének megfelelően határozzuk meg az irányt adó tevékenységek rendszerét.
- Tűzzük ki a fő nevelési feladatokat, melyeket a tevékenységeken keresztül valósítunk meg. Tevékenységi rendszer: játék, munka, mozgás, önkiszolgálás, tanulás.
- Tervezzük meg az ezekhez szükséges időkereteket és feltételeket.
- A fő feladatokat bontsuk le konkrét időszakokra, melyek ne behatárolják, hanem rugalmasan alkalmazkodjanak a gyermekek napi életéhez.

Közösségi életre történő felkészítés - társas kapcsolatok, erkölcsi, etikai értékek alakítása

A gyermekek társas kapcsolatainak alakítása, a közösségi életre történő felkészítése elsősorban saját csoportjukban történik. Ott nyílik lehetőség azok szabályaival, értékeivel, normáival való találkozásra, a szabályok gyakorlására. Ennek elengedhetetlen feltétele a biztonságos, segítségnyújtó, érzelem gazdag, odafigyelő környezet, derűs légkör.

A derűs légkör alapvető meghatározója az óvodapedagógus és a dajka személye és az óvoda más dolgozóinak elfogadó, feltétlen segítséget adó beállítottsága, hozzáállása, hiszen a gyermekek egy teljes óvodai közösség tagjai is.

Az óvodapedagógus és a gyermek kapcsolata meghatározza a gyermekek egész óvodai életének alaphangulatát. A gyermek biztonságot, megértést, elfogadást vár, ami az óvodapedagógus egész magatartásában visszatükröződik. Ezáltal kapcsolatuk bensőségesse válik, amely alapja annak, hogy a gyermek társaihoz fűződő viszonya is pozitív töltésű legyen.

Ahhoz, hogy a gyermek a közösség tagjának érezze magát, tapasztalnia kell, hogy őt - ugyanúgy, mint a többieket - számon tartják, hogy szükség van rá, és így létrejön az egymás megismerésére való törekvés, egymás elfogadásának képessége, egymás tiszteletben tartása, a különbözőség elfogadása, ugyanakkor lehetőség nyílik az önmegvalósításra, önérvényesítésre.

Kialakulnak és elválnak azok az erkölcsi minőségek, melyek segítik az őszinteség és igazságosság, a gyengébb védelme, a jó és a rossz, az igazság és a hazugság közötti különbség felismerését. Követésük válják belső igénnyé és saját élethelyzetükben tükröződjön.

A felnőttek biztonságot, védelmet jelentenek a gyermekek számára, amit elsősorban a gyermekek saját óvónője és vele együtt az óvoda teljes felnőtt közössége képvisel, gondosan odafigyelve a sajátos nevelési igényű gyermekekre.

3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

A gyermekek érdeklődésére, kíváncsiságára építünk, változatos tevékenységeket biztosítunk, melyeken keresztül tapasztalatokat szerezhetnek a természeti és társadalmi környezetükről.

Fontos számukra a gyermekek értelmi képességének aktív tevékenykedtetéssel történő alapozása, fejlesztése. A tapasztalatszerzés mindig a valódi környezetben történik - séták, kirándulások, látogatások alkalmával. Minden tevékenység a kommunikációval párosul.

Értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Célunk:

a gyermekek a tapasztalaton alapuló gondolkodástól eljussanak a fogalomalkotásig.

Feladatunk:

- Lehetőséget kínálunk olyan szituációk átélésére, melyekben megismerhetik a felfedezés örömét.
- Segítünk ötleteik megvalósításában, változatos tevékenységeket biztosítunk, kreativitásukat fejlesztjük.
- Olyan tapasztalatokat nyújtunk, amelyekben megismerhetik saját teljesítő képességüket, gyakorolhatják az önmegvalósítás, önérvényesítés alapvető szabályait.
- A különbözőség elfogadására nevelünk - lehetőséget biztosítunk az egyéni képességekhez mért tevékenykedésre.
- Egy-egy területen kiemelkedő képességű, tehetséges gyermekekre odafigyelünk, segítséget nyújtunk képességeinek kibontakoztatásához, a szülők figyelmét is felhívjuk erre.
- A gyermekeknek így lehetősége nyílik a közvetlen társadalmi és természeti környezet több szempontú, tevékeny megismerésére, a gyermekek kíváncsiságának kielégítésére, a meglévő tapasztalatokra, élményekre, ismeretekre építve.
- Kipróbálhatják a változatos tapasztalatszerzést, gyakorlást, melyet az önkéntesség jellemez.
- Gondolkodásukban megjelennek a tapasztalatszerzés során az ok-okozati összefüggéseinek elemei, fejlődik problémafelismerő- és megoldó képességük - érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás.

Az anyanyelv fejlesztése

anyád nyelvét bízták

„ Óh, jól vigyázz, mert

***meg kell védened...
kincsed nincs neked!
magyar....
elmerüljön, vissza-
melyből származott.***

***rád a századok. S azt
Szent e nyelv! S több
Oly csodás nyelv a
Ne hagyd tehát, hogy
süllyedjen a ködbe,
E nemes - szép alakzat..."
F***

üst Milán

Az anyanyelv a beszéd legfontosabb eszköze az önkifejezésnek, a szociális kapcsolatok kiépítésének, az emberek közti kommunikációnak, a gondolkodásnak, az alap kultúra elsajátításának és a személyiség fejlesztésének.

Az óvodai anyanyelvi nevelés komplex folyamat, ami a nevelési folyamat egészében jelen van. Minden feladatot, minden tevékenységet áthatva segíti a gyermekek önbizalmának kifejlődését, szociális kapcsolatainak alakítását, ezért fordítunk különös figyelmet a beszéd, az anyanyelv, a kommunikáció fejlesztésére.

Célunk:

- A gyermekek beszédkésztségének gondozása, fejlesztése.
- Oldott, derűs légkör teremtése, melyben a gyermek közlési vágya, kapcsolatteremtő beszédkésztsége fejlődik és fejleszthető.
- Óvodáskor végére a gyermek érthetően, folyamatosan kommunikáljon, beszéljen.
- Gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használjon, különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkosson, tisztán ejtse a magán és mássalhangzókat, végig tudja hallgatni és megértse mások beszédét.

Feladatunk:

- Szókincsbővítés.
- Helyes kiejtés, beszédritmus alakítása.
- Beszédfegyelem kialakítása.
- Tiszta, érthető, folyamatos, a mondanivaló helyes megfogalmazásával nyelvtanilag helyes beszéd kialakítása.
- Beszédmegértés fejlesztése.
- Beszédszervek edzése.
- Beszédhibák korrekciója.
- A gyermeki kérdések inspirálása, megválaszolása.

Az anyanyelvi nevelés megvalósítása

- Felmérjük, megismerjük a családok anyanyelvi kulturáltságát, szociokulturális háttérét, etnikai hovatartozásukat.
- Az anyanyelvi nevelés feladatait a gyermek egyéni képességeinek figyelembe vételével határozzuk meg.
- Személyes példával, helyes mintaadással, a javítgatás elkerülésével hatunk a gyermekek, szülők, munkatársaink beszédkultúrájára.
- Nyugodt, derűs, szeretetteljes légkört, **sok közös élményszerzést biztosítunk.**
- Hangsúlyt fektetünk a szabad önkifejezésre.
- Gyakran élünk a könyvnezegetés, beszélgetés, verselés, mesélés, bábozás, dramatizálás, mondókázás, éneklés lehetőségével.

4. Óvodánk mindennapi életének megszervezése

Közösen határozzuk meg, hogy óvodánk dolgozói ezt a modellértéket közvetítsék:

“...jól csak a szívével lát az ember. Ami igazán lényeges, az a

**Szemnek láthatatlan.... Az emberek elfelejtették ezt az igazságot.
..... Neked azonban nem szabad elfelejtened.
Te egyszer, s mindenkorra felelős lettél azért,
amit megszelídítettél.”**

Saint-Exupéry: A kis herceg

A nevelő munka kulcsszereplője az óvodapedagógus. jelenléte a nevelés egész időtartama alatt fontos feltétele az óvodai nevelésnek.

Az óvodapedagógusi tevékenységnek és az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak összehangolt munkájának hozzá kell járulnia az óvodai nevelés eredményességéhez.

Óvodánkban a nevelés a fenntartó által jóváhagyott helyi óvodai nevelési program alapján történik.

Az óvoda teljes nyitvatartási idejében óvodapedagógus foglalkozik a gyermekekkel.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekcsoportokat ugyanaz az óvónőpáros és dajka nevelje kiscsoporttól az iskolába lépésig.

A gyermekek csoportba való beosztásáról az óvodavezető dönt a szülők és az óvodapedagógusok véleményének meghallgatása után, valamint a közoktatási törvényben meghatározott létszámhatárok figyelembe vételével.

Óvodánk csoportszerkezetére a jelentkező gyermekek életkorának arányában homogén és vegyes csoportok is jellemzőek. Vegyes csoport működése során az egymáshoz közel eső korosztály egy csoportba sorolására törekszünk. Lehetőséget biztosítunk a testvérek együttnevelésére is (szülői kérésre). A sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése beépül feladataink közé.

A speciális beszédjavító csoportban a gyerekek eltérő kora és fejlettségi szintje szükségessé teszi a vegyes csoport kialakítását.

A napirend kialakításának alapjai óvodánkban

Az óvodai környezet feltételei, és az adott csoportnak megfelelő tevékenységek figyelembe vétele.

Óvodánk épületének sajátosságai behatárolják a napirend összeállítását, a mosdó-öltözőhasználat és az udvarrész használatának időbeni meghatározása körültekintő tervezést igényel.

Két csoport használ egy mosdóhelyiséget, egy öltözőt és egy udvarrészt. Az étkezés és a pihenés a csoportszobában történik, ezért a napirend összeállításánál további lényeges szempont az étkezés és a pihenés folyamatosságának biztosítása.

A mindennapi élet zökkenőmentességéhez, figyelembe véve a gyermekek egyéni szükségleteit, elengedhetetlen az óvodapedagógusok és a dajkák fokozott egymásra figyelése és együttműködése. Napirendünkben kiemelt hangsúlyt kapnak a csoportok közötti eltérések, ezért az időkereteket rugalmasan kezeljük. A tavaszi, nyári, őszi hónapokban, a szabadban való tartózkodás növekvő időaránya a napirendben jelenjen meg.

Általános napirend

6 - 7-ig:	Összevont csoport: Gyülekezés, <i>szabad játék</i>
7 - 12 -ig:	Párhuzamos tevékenységek: gyülekezés, testápolási teendők végzése, tízórai, <i>szabad játék, játékba integrált fejlesztés - kötött vagy kötetlen tevékenykedtetés</i> További tevékenységek: frissítő torna, készülődés az udvari játékhoz, testápolási teendők végzése, öltözködés <i>szabad játék -udvari játék séták, megfigyelések</i>
12 -15,30 -ig:	párhuzamos tevékenységek: testápolási teendők végzése, ebéd, készülődés a pihenéshez, testápolási teendők végzése, uzsonna

15,30 -16,45 -ig:	<i>szabad játék,- teremben, udvaron- játékba integrált fejlesztés</i>
----------------------	---

Óvodánkban az ügyeleti rend a következőképpen működik:

6 - 7 óra között:	Ügyeletes csoport
16.45-től zárásig:	Ügyeletes csoport

Hetirend

A hetirendet befolyásoló tényezők, a tornaszoba időbeosztása, az egymás melletti csoportok napirendje, és az egymás melletti csoportok életkori különbsége.

A hetirend kialakításában fontos elveink:

- tükrözze a fejlesztés folyamatosságát,
- a tevékenységek elrendezését és ismétlődését,
- a rendszerességet és a szervezési formát,
- párhuzamosan végezhető differenciált tevékenységek szervezését.

Az egyes tevékenységek szervezési formáinak tervezésénél figyelembe vesszük az adott csoport életkori sajátosságát, fejlettségi szintjét, és az egyéni fejlődés ütemét, a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztését.

III. ÓVODÁNK TEVÉKENYSÉGI FORMÁI

Célunk az óvodáskorú gyermekek érdeklődésére, spontán aktivitására építve olyan változatos tevékenységeket biztosítani, melyeken keresztül tapasztalatokat szerezhetnek szűkebb és tágabb természeti, tárgyi, emberi környezetükről. Alakuljanak ki azok a képességek, melyek lehetővé teszik az iskolai beilleszkedéshez szükséges testi, lelki, szociális, értelmi érettséget.

Feladataink:

- gyermekek fejlettségének megfelelő képességek-készségek fejlesztése,
- az egyes tevékenységi formák tartalmának célirányos, tudatos kiválasztása, amelyek hozzásegítenek az adott készség kialakulásához,
- azoknak a kapcsolódási pontoknak a megkeresése, melyek a különböző tevékenységi formákon keresztül lehetővé teszik a mozgás fejlesztését,
- a gyermekek pozitív érzelmi kötődésének alakítása a természeti és emberi környezet iránt a külső világ megismerése során,
- a sajátos nevelési igényű gyermekeknél a sokoldalú interakciós, kommunikációs és kooperatív nevelés, oktatás megszervezése.

Az óvodapedagógus felkészülésének alapja

- a gyermekek ismerete (egyéni sajátosságok, fejlődési szakaszok, készség-képességfejlesztés folyamata),
- a tevékenységek rendszerének tudatos felépítése és tervezése,
- módszertani, didaktikai elvek érvényesítése,
- eszközök előkészítése, készítése a tevékenységekhez,
- a tevékenységek bővülő tartalommal való fokozatos megjelenítése a gyermekek egyéni fejlődési ütemének figyelembe vétele,
- önképzés, szakirodalom olvasása, szakkönyvek, tanfolyamok, stb.

A tervezés meghatározza:

- a tevékenység tartalmát
- szervezési formáját
- szervezési módját (kötött, kötetlen)
- munkaformáját (csoportos, mikro csoportos, egyéni)
- a készség-képességfejlesztés feladatai

Óvodánk tevékenységi formái:

1. játék
2. mozgás
3. vers, mese
4. ének, zene, énekes játék
5. rajzolás, mintázás, kézi munka
6. a külső világ tevékeny megismerése
7. munka jellegű tevékenységek
8. a tevékenységben megvalósuló tanulás

I. Játék

Folyamatismertetés

A játékot a legtalálóbban a "Micimackó-világ" fogalmazza meg: *a Semmit sem és Akármit, a Sehová és Akárhová, a Semmikor és Akármikor* időszaka és közege, ahol a feleslegesnek és céltalannak látszó viselkedéseket a résztvevők rendkívüli módon élvezik.

A játék minden életkorban nagyon fontos, de a 3-6-7 éves korú gyermek alapvető, a mindennapjait átszövő tevékenysége, amikor komplex módon fejlődik a gyermek egész személyisége, így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze is.

A játék titokzatos, intim szféra. A gyermek játéka során kilép a hétköznapi világból, s ideiglenesen mellőzi annak bizonyos szabályait. A játékot nem a tudatos cél, végeredmény, produkció vezeti, hanem tudattalan indítékok mozgatják és maga a folyamat, a cselekvés, manipulálás, a fantázia működtetése jelenti számára a felszabadultságot, örömet.

A mozgás, a testséma az énkép megismerése, a gondolkodás, azon belül a fogalmi gondolkodás és a beszédfolyamatok, a kommunikáció fejlődése mind-mind a játékba ágyazódik. A játék mind a szocializációt, mind az értelmi fejlődést egyaránt tükrözi.

A gyermek játékában tükröződnek:

- pozitív-negatív érzelmek
- indulatok

- belső feszültségek, konfliktusok (örömei, bánatai)
- külső hatások, melyeket befogadott, de nem tud feldolgozni, megérteni (testvérszületés, válás, kórházi kezelés)
- vágyai, amelyek nem valósulhatnak meg a valóságban, élmények, amelyek megélése csak a "mintha" világban lehetséges.
- a társas kapcsolatok alakulásának, a társas szükségletek kielégítésének legfontosabb formája

A játék az óvodás korú gyermek elemi pszichikus szüksége. Célunk, hogy az egész napot zavartalanul áthassa a gyermek önként választott szabad tevékenysége, a játék.

A játék lehet a gyermek szabad játéka és lehet az óvodapedagógus által kezdeményezett játék. Eltérés az óvodapedagógus szerepében található.

Szabad játék:

Az óvodapedagógus biztosítja a gyermek számára az önállóságot, szabadságot:

- a játéktevékenység kiválasztásában
- játékeszközök megválasztásában
- társak megválasztásában
- gyermeki játékelgondolás megvalósításában
- játszóhely megválasztásában és kialakításában

Kezdeményezett játék:

Az óvodapedagógus pedagógiai szándékkal teremt olyan helyzetet, melyben a gyermek egyéni érdeklődési körének, egyéni fejlettségének ismeretében ajánl fel játéktevékenységet. Ennek a **külső készítésnek** akkor van helye, ha a **gyermek érdekében történik**, mégpedig úgy, hogy a sajátos fejlődést segítjük elő, és találkozunk igényeivel.

- a gyermeknek itt is lehetősége van a játéktevékenység megválasztására, ezért tartsuk tiszteletben választását – jogában áll nem élni a felkínált játéklehetőséggel,

- alkotó pedagógiai légkörben biztosítsuk az önállóságot és önmegvalósítást a számára,
- a játék célja a gyermek képességeinek, kompetenciájának fejlesztése, figyelembe véve aktuális állapotát,

Célunk:

- A szabad játék elsődlegességének megőrzése
- játszani szerető, igénylő, szabadon alkotó gyermek

Feladataink:

- a játészó gyermek tiszteletben tartása
- a játékhoz szükséges feltételek megteremtésével a gyermeki kreativitás kialakulásának elősegítése
- ésszerű szabályok felállítása
- a gyermekekhez közel álló élmények nyújtása
- megerősítés, konfliktus feloldás, gyermek kérésére segítségnyújtás
- a gyermekek játékának megfigyelése, személyiségének megismerése
- elegendő idő biztosítása a játék befejezésére – kapjanak lehetőséget a gyermekek a játék későbbi folytatására
- az elmélyült játékot ne zavarja meg más tevékenység felkínálása

Alapvető feltételek:

Szubjektív feltételek:

- *az óvodapedagógus személyisége, hiszen tevékenysége utánozható mintát ad*

objektív feltételek:

- **Derűs légkör**, amely áthatja a gyermekek egész óvodai életét. A kialakított helyes szokás-szabályrendszer támogatja a játékban is biztonságérzetét, eligazodását, korlátait az óvodai életben. A játékszabályok felállításánál

az ésszerű, valóban biztonságot nyújtó szabályok domináljanak.

- **Megfelelő idő:** az óvodáskorú gyermekek legfőbb tevékenysége a játék, **ezért fontos, hogy kapkodás nélkül, folyamatosan, elmélyülten játszhassanak. Legyen idejük elképzeléseik megvalósítására, akár a teremben, akár a szabadban. Legyen módjuk a teremben elkezdett játékot az udvaron folytatni.**

- **Megfelelő hely:** az óvodai játék színtere a csoport szoba és az udvar. A játszóhelyek kialakításakor szem előtt kell tartani a csoport életkori sajátosságainak megfelelő játékfajták dominanciáját (pl. kiscsoportban gyakorló játék). Törekedjünk arra, hogy az eltérő igényű gyermekek is megtalálhassák az egyéniségüknek megfelelő helyet, elfoglaltságot (sokat mozgó, vagy nyugalmat igénylő). A gyermekek rendezhessék át játékuknak megfelelően a csoportszobát.

- **Játékeszközök:** a gyermek a játékban aktuális érzelmi állapotának megfelelően választ tevékenységi formát és kiválaszthatja a hozzá való játékeszközt. A játékszerep kiválasztásánál legyen szempont, hogy örömet keltsen és cselekvésre motiváljon, segítse elő az elgondolások megvalósítását és a képességek kibontakozását, váljon érthetőbbé a világ általa. Az eszközök kiválasztásánál a gyermekek általános és egyéni fejlettségén túl fontos tudni a különböző játékszerek fejlesztő hatását. Az óvodai játékhoz változatos eszközökre van szükség. Megjelennek a tematikus játékszerek, anyagféleségek, a környezet használati tárgyai, népi játékeszközök stb. Ezért fontos, hogy megfelelő mennyiségű és minőségű játékeszköz álljon a gyermekek rendelkezésére. Mennyiségi szempontból ügyeljünk arra, hogy megfelelő számú játékeszköz álljon rendelkezésükre. Minőségi szempontból az eszközök legyenek veszélytelenek, esztétikusak, könnyen tisztíthatók.

- **Élmény:** ahhoz, hogy jó játék alakulhasson ki a gyermekek között, meghatározó a gyermekek élményháttere. A mai gyermek nem él olyan természetes körülmények között, mint a régebbi korok gyermeke. A városi környezet meghatározza élményeiket. Ezért fontos számunkra, hogy - kiegészítve a meglévő élményeiket,

tapasztalataikat - főleg a természeti környezetből szerzett tapasztalatokkal bővítsük (kirándulások, séta, növényvilág, állatvilág, természet jelenségei). Az élmény-nyújtás során kerüljük az élmények sokaságát, a megfelelő egyensúly kialakítására törekedjünk. Az emlékek felelevenítése hatásos és motiváló, bővíti magát a játékot (mesék, irodalmi művek, közvetlen tapasztalatszerzés).

- A feltételeket minden alkalommal igyekszünk biztosítani.

A játékirányítás elvei:

- az óvodapedagógus legyen játékot figyelő, hagyja a gyermeket önállóan cselekedni, jelenléte biztosítsa az indirekt irányítás felelősségét,
- szükség esetén legyen játékezdeményező, példamutató játszótárs (tolerancia, türelem, figyelem),
- különböző játékhelyzetekben legyen támogató, engedő és elfogadó,
- segítse a kevésbé ötletgazdag gyermekek tevékenységét,
- avatkozzon be a gyermekek játékába, ha durvák egymáshoz, ha veszélyeztetik egymás testi épségét, játékát,
- segítse a sajátos nevelési igényű gyermekek részvételét a játéktevékenységekben, a játék tartalma, célja, szabályai és maga a játék a fejlesztés szolgálatába álljon.

Fejlesztési lehetőségek

Az egyes játékfajtákon belül főleg mozgásos, manipulációs és verbális területeken jelentkeznek.

Gyakorló játék: kiinduló pontja véletlen mozgásból, cselekvésből fakadó siker, amely újra és újra ismétlésre készíti a gyermeket. Lényege valamilyen újszerű cselekvés ismételtetése, amely örömet okoz. Mivel nehezen hagyják abba a megkezdett műveletet, cselekvésüket bizonyos merevség, tapadás jellemzi. A

sokszori ismétléssel, gyakorlással a különböző funkciók fejlődnek. A megfelelő eszközök anyagok, a csoportszobában és a szabadban is állandóan álljanak a gyermekek rendelkezésére.

- Mozgásos fejlesztési lehetőségek: a gyermek a játékos mozgást mindig ugyanabban a formában, ugyanolyan szabályok szerint ismétlik. Műveletek, mozdulatok ismételtetése: nagy mozgások, bújás, mászás, adott tárgyakhoz viszonyított testhelyzet gyakorlása stb.
- Manipulációs fejlesztési lehetőségek: ismerkednek a körülöttük lévő világgal, tárgyakkal, anyagokkal (szín, forma, alak, nagyság, felület stb.) szem-kéz koordinációja: homokszórás, vízöntögetés, gyúrás, papírtépés, mázolás, kavicszórás stb.
- Verbális fejlesztési lehetőségek: bátran beszéljenek, mozgásukat és tevékenységüket beszéddel kísérik. A játék szempontjából nem a szöveg, hanem annak ritmusa és a sokszor hozzá kapcsolódó mozgás a lényeges. Ez örömet szerez, ismétlésre készíteti a gyerekeket.

Szimbolikus szerepjáték: tükrözi a gyermekek tapasztalatait, ismereteit, elképzeléseit, és az ezekhez fűződő érzelmeiket. A mozgás terén fejlődnek a nagy és a finom motorikus mozgások. A vállalt szerepeken keresztül alakulnak a gyermekek közötti társas kapcsolatok, az együttműködés, kommunikációs készség, erkölcsi értékek, empátia, tolerancia, önuralom. Játékuk során fejlődik beszédkésztségük, aktív szókincsük.

Szabályjáték: pontos, meghatározott szabályok szerint zajlik. A szabályok határozzák meg a játék megkezdésének módját, menetét, befejezését, egy-egy szakaszának lezárását.

- Fejlesztési lehetőségek: szabálytudat alakítása, kitartás, kudarctűrés erősítése, indulatok fékezése. A mozgásos szabályjátékban minden mozgásképesség fejleszhető (testnevelési játékok, dalos és mondókás játékok, fogócskák, bújócskák, körjátékok, labdajátékok, mozgásos versenyjátékok).

A gondolkodás fejlesztésében a memória, a kombinációs készség, a figyelem, a rendezés képessége, a számfogalom, a fogalmakkal való műveletek alakítása kap fontos szerepet. A játékba integrált fejlesztésnél főleg az értelemfejlesztő szabályjátékok dominálnak (társasjátékok, képes kirakók, dominók stb.). Bővül a használt szavak jelentéstartalma, gyarapodik a gyermekek aktív szókincse.

Konstruktív játék:

- Fejlesztési lehetőségek: kreativitás, megfigyelőképesség, egyensúlyérzék, szem-kéz koordináció, rész-egész viszonyának megtapasztalása, türelem, térészlelés, formák, színek fogalmának megismerése.

Barkácsolás:

- Fejlesztési lehetőségek: tapasztalatszerzés anyagokról, eszközhasználatról, finom motorikus képességek fejlesztése, kombinatív készség, alakítás, formaállandóság erősítése.

Bábozás:

A gyermekek belső világának, önkifejezésének önmegvalósításának egyik eszköze. Igazi kifejező eszköze maga a mozgás, amely vizuális élményt is jelent.

- fejlesztési lehetőségek: emlékezet, képzelet, mozgás, beszédkésztség.

Dramatizálás:

Saját, vagy irodalmi élmények feldolgozása játékos, kötött vagy kötetlen szituatív játékban. Feltétele az érzelmileg megalapozott élményháttér, a megfelelő kelléktár.

- Fejlesztési lehetőségek: a beszédkésztség területén kiemelkedő jelentőségű kapcsolatteremtő, személyiségfejlesztő hatású.

2. Mozgásfejlesztés

„Ha egy gyermek kiegyensúlyozott egyéniségét akarjuk fejleszteni, akkor hagyni kell, hogy saját eszközeivel fejezze ki magát - mozgással, dallammal, játékkal.”

Carl Orff

Folyamatismertetés

A mozgásfejlesztés olyan tervszerű, rendszeres folyamat, amely a szervezet konkrét fejlesztésére irányul, a gyermekek mozgáskészségének, testi képességeinek kibontakoztatása, és a szervezet egészségének megszilárdítása érdekében.

A mozgás az értelmi, a testi és a lelki fejlődés összekötő eleme. A mozgás az egyik legfontosabb eszköz, amellyel hatni lehet az idegrendszer fejlődésére.

Óvodánkban a mozgásfejlesztés, a testnevelés fontos szerepet kap, mert a mozgásszegény otthoni környezet miatt a gyermekek a természetes mozgásokat (járás, futás, mászás stb.), kevésbé tudják gyakorolni.

Célunk a szervezett mozgásfejlesztés keretében:

- a természetes mozgások gyakorlása, javítása, a csont- és izomrendszer teherbíró- és a légző- keringési rendszer, teljesítő képességének növelése,
- a gyermekek harmonikus, összerendezett mozgásfejlődésének elősegítése,
- a sajátos nevelési igényű gyermekek integrálása a közösségben,
- a gyermekek mozgástapasztalatainak rendszeres bővítése játékos formában - cselekvő és feladatmegoldó képesség erősítése.

Feladataink:

- a gyermekek mozgáskedvének felkeltése, a mozgás szeretetének megőrzése, a testgyakorlás játékos lehetőségeinek kihasználásával,
- testi képességek fejlesztése (ügyesség, gyorsaság, erő, állóképesség),

- a gyermeki személyiség fejlesztése - akarat, bátorság, fegyelmezettség, kitartás, alkalmazkodás alakítása és erősítése,
- a gyermekek mozgáskultúrájának alakítása, fejlesztése, megfelelő mennyiségű és minőségű mozgástapasztalat biztosítása.

A tevékenység végzésének feltételei:

- a környezet egészségügyi feltételeinek megteremtése - a mozgáshoz kiválasztott hely-tornaszoba, csoportszoba kiszellőztetve, átrendezve, vizes ruhával feltörölve álljon készen (jó levegőjű, tiszta, pormentes környezet),
- a szabadban balesetmentes, tiszta környezet biztosítása, - udvar, fedett terasz - portalanítása, locsolása,
- a gyermekek öltözéke legyen megfelelő - csúszásmentes tornacipő, kényelmes tornaruha,
- szemüveget viselő gyermek saját biztonsága érdekében viselje szemüvegét, csak nagyon indokolt esetben vegyük le róla, társai részéről kapjon kiemelt figyelmet,
- a sajátos nevelési igényű gyermekek terhelhetőségére különös gondot fordítunk,
- vidám, derűs légkör biztosítása,
- a gyermekek figyelmének felhívása az egymásra odafigyelésre, testi épségüknek megőrzésére,
- a tevékenység időtartamának helyes kiválasztása úgy, hogy alkalmazkodjon a gyermekek fejlettségéhez,
- a tervezésnél **nem anyagban, hanem képességfejlesztésben** való gondolkodás,
- az eszközök kiválasztása szolgálja a képességfejlesztés anyagát, segítse hozzá a gyermekeket a feladatok végrehajtásához. Méreteikben is feleljenek meg a gyermekek fejlettségének, használatukkal elősegítjük az önállóságra nevelést, az életkornak megfelelő tapasztalatok szerzését.
- szükséges a gyermekek egyéni erőfeszítése, szorgalma, önállósága.

A tevékenység irányításának elvei:

- az egyéni eltérések, különbözőségek elfogadása, a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlettségi szintjének – állóképesség, terhelhetőség figyelembe vétele,
- vegyes életkorú csoportoknál a szervezés lehetőségei – a kicsik hamarabb fejezzék be a mozgást, vagy mindkét óvodapedagógus vezetésével csoportokra osztva, vagy mindkét óvodapedagógus jelenlétében osztva, külön helyen mozogjanak,
- **a differenciálás módjai:** különbség a végrehajtás tempójában, az ismétlésszámban, a segítségadás mértékében, a segítségadás módjában, a foglalkoztatási formában, a csapatok összeállításában, a végrehajtás minőségének megkövetelésében, a hibajavításban, az eszközadásban, a gyakorlatadásban, ugyanazon feladat különböző körülmények között való végrehajtásában, a különböző nehézségű gyakorlatok közötti választásban, képességüknek, illetve tudásszintjüknek megfelelő gyakorlóhelyre való irányításban, egy adott szer szabad használatában, szabad mozgásban,
- a tevékenység ismétlése, hogy a gyermek megkapja a többszöri próbálkozás, javítás lehetőségét, a terhelés szintje ne maradjon alacsony,
- rövid, érthető magyarázatok adása,
- sokféle játékos, változatos gyakorlat összeállítása,
- szervezési formák helyes megválasztása – gyermekek együtt mozgatása, várakozási idő kiküszöbölése,
- az egyénenkénti foglalkoztatási formát váltsa fel a csapatonkénti foglalkoztatás, együttes csoportmunka, csoportmunka az alakzatok váltogatásával, a köredzés, az akadálypálya, stb.
- játékos élethelyzetek teremtése, a mozgás iránti érdeklődés fenntartása,
- az óvoda udvarán olyan körülmények teremtése, amelyek lehetővé teszik a mozgás tevékenységek szabadban történő megtartását, a különböző mozgások gyakorlását – meglévő udvari játékeszközök használata, futás, kocogás megszervezése, célba dobás, football, kosárlabda, akadálypálya, ugróiskola, csapatversenyek,
- a mozgás tevékenységek szabadban való tartása.

3. Vers, mese

“A mese a lélek mélyén végzi munkáját, s ez a munka sokféle irányú. Felöleli a lélek egész területét, áthatja intenzíven, mint napsugár a levegőt”.

Nógrády

László

A mese, a vers ősi forrása az anyanyelvi nevelésnek, régi értékeket, hagyományokat, szokásokat közvetít a gyermekeknek. A közösen átélt örömök és élmények elszakíthatatlan szállal kötik össze az óvodapedagógust és a gyermekeket egymással és anyanyelvünkkel. A mese, versmondás lényeges elemeit – testbeszéd, tekintettartás, verbális emlékezet – az óvodapedagógus személyes példáján keresztül sajátítja el és gyakorolja a gyermek.

Folyamatismertetés

Célunk:

- Az anyanyelv bemutatása, megismertetése, a gyermekek érthető, kifejező beszédképességének kialakítása.
- A verseléssel, meséléssel, mondókázással a gyermekek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének elősegítése.
- A helyes nyelvhasználattal az anyanyelv ereszkedő dallamosságával, mondatszerkesztéssel, a nyelv szépségével való megismertetés.
- Pozitív személyiségjegyek megalapozása, a helyesen megválasztott irodalmi élmények nyújtásával.
- Irodalmi érdeklődés felkeltése.

Feladataink:

- Az irodalmi érdeklődés felkeltésén túl a dolgok nevének megtanítása az életpasztoralok megnevezése, szókinccs gyarapítása.
- A gyermekeknek szóló versekben a ritmikus hangzás legyen az elsődleges.

- A gyermekek megismertetése a külvilággal és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonylataival, képies, konkrét formában; ezzel hozzájárulva a gyermekek belső képvilágának, képalkotásának folyamatához.
- A helyes kiejtés, a helyzethez illő beszédfordulatok, mimika és gesztusok, viselkedésformák gyakoroltatása; megteremtve mindazokat a feltételeket, amelyeken keresztül a tevékenység nevelő hatása érvényesülhet.
- A gyermekek a mesékből, versekből sok új fogalmat ismerhetnek meg. A bábjátékban, dramatikus játékban, a gyermekek kibontakoztathatják a szabad önkifejezésüket. A drámajáték helyzetek lehetőséget adnak a társalgási kedv fokozására, önálló versmondásra.
- Lehetőséget biztosítunk a gyermekek számára, hogy saját mese vagy versalkotásukat bátran bemutathassák, teret adunk arra, hogy mozgással kísérhessék, vagy vizuális tevékenységgel összekössék.
- A sajátos nevelési igényű gyermekeknél a gyermeki beszédkésztség gondozása.

A tevékenység irányításának feltételei:

A vers, mese tevékenység a gyermekek igényének megfelelően spontán vagy szervezett módon jelenik meg az óvodai életben.

- Ehhez teremtsük meg a megfelelő hangulatú helyet és időt (kuckók, szőnyegek, sarkok, mesepárnák, meseláda stb.), az irodalmi élmény befogadásához szükséges „szertartás” kialakítása.
- A gyermekek érdeklődésének felkeltéséhez használjunk gyermek közeli eszközöket; olyan közös élményeket elevenítsünk fel, amelyek hangulatukban, látványukban kapcsolódnak a kiválasztott témához és érzelmi ráhangolódást indítanak el.
- Az óvodapedagógus felkészültsége: amely tartalmazza a gyermekek számára érthető nyelvhasználatot, artikulációt, valamint az irodalmi tájékozottságot. Ügyeljünk arra, hogy a “neked mesélek” élmény, minden gyermekhez eljusson, amit metakommunikációs eszközökkel érhetünk el. Ennek érdekében jó, ha a

mesélés könyv nélkül történik (kivételt képeznek a folytatásos történetek, az alvás előtti mesélés stb.).

A tevékenység irányításának elvei

- a mindennapos mesélés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme,
- a vers, mese anyag összeállításakor - különös tekintettel a népi és irodalmi művek egyensúlyára - a gyermek ismerete nélkülözhetetlen,
- ezen túl mai kortárs irodalmi művekből és a migráns gyermekek hazájának kulturális értékeiből válogatunk,
- a téma összeállításában és feldolgozásában érvényesüljön a fokozatosság elve, és kor specifikus legyen.

A tevékenység jellemzői

Az irodalmi anyag összeállításánál az életkori sajátosságokat figyelembe vesszük.

Miből válogatunk?

Óvodába járás kezdetén:

- mondókák, egyszerű mondókamesék,
- höcögtető, simogató, tapsoltató, hintáztató, vigasztaló,
- rövid, rögtönzött történeteket halmozó láncmesék,
- rövid versek állatokról, természetről,
- dramatizálás, bábozás, állatok hangjának utánzása,
- egyszerű állatokról szóló népmesék és műmesék.

Lényeges az ismétlések, az alliterációk szerepe, a mesékhez a hétköznapi élettől eltérő különös beszéddallam tartozik, ami utánozható. A kicsik dramatizáló játéka kimerül egy-egy szerep kiválasztásában, az ehhez szükséges kellékek felvételében, egy-egy jellemző mozzanat egyéni eljátszásában.

A fejlődés következő szakaszában:

- egyszerűbb, de több versszakos mondókák,
- állatokról szóló népmesék, egyszerűbb szerkezetű műmesék,
- párbeszédes mesék, láncmesék, egyszerűbb szerkezetű tündérmesék
- rövidebb, ismétlésekkel, refrénekekkel tagolt vidám, pattogó, ritmusváltó, ringató, lépegető, táncos ritmusú versek,
- a versek témái között az évszakváltás, a gyermekek-felnőttek világa jelenik meg,

A mesék életre keltésében a gyermekek szerepalkotó hajlamának nagyon jól megfelel a dramatizáló játék és a bábozás, ami nem a cselekmény végigjátszását jelenti, hanem az egyes szereplők kiválasztását, a felöltözést és a szerepnek megfelelő viselkedést.

A 3-4 éve óvodába járó gyermekeknek:

- a mondókák köréből a változatos kiszámolók, menetelők, vonulós játékok, szoknyafogók,
- mozgásos játékot kísérő kiszámolók, ugrók,
- találós kérdések, mulattató mondókák, tréfás beugratók, felelgetők, csúfolók, szólások, mondások,
- bonyodalmas, tréfás állat- és tündérmesék a népmesék és műmesék köréből,
- műmesék, folytatásos elbeszélések, történetek,
- több versszakos, természetéről, állatokról, családról, gyermekekről szóló érzelmi töltésű vagy humoros, rímelő versek,
- dramatizálásnál a kelléktár a gyermekek ötleteinek felhasználásával készül és bővül; a résztvevők a szerepeket egymás között felosztják, saját vagy társuk viselkedését kommentálják.

A vers, mese tevékenység során kiemelt szerepet kap a kommunikációs készség fejlesztése. Az alapvető technikák elsajátítására csak azok a gyermekek képesek, akik

megfelelően tudnak kommunikálni. A személyes példa és helyzetek kialakítása ösztönzi a gyermekeket, bővíti szókincsüket, gazdagítja metakommunikációs ismereteiket. A metakommunikáció fejlődését elsődlegesen a hiteles közlés erősíti. A gyermekekre figyelő, jó példát adó, jól artikuláló, választékosan beszélő környezet a gyermekek nyelvi fejlődését pozitívan befolyásolja.

4. Ének, zene, énekes játék

„Legjobb védelem, ha kezébe adjuk a jót.- A tiszta zenei levegőben felnőtt gyermek egészséges marad lelkileg is.”

Kodály

Zoltán

A zenei nevelés a gyermeki lét egészét áthatja. A zenei anyanyelv alapozása szoros kapcsolatban van a nyelv kifejező gyakorlásával.

A magyar zenei nevelés alapja a közös ének, mely hordozza és gazdagítja az anyanyelvi örökséget.

Folyamatismertetés

Célunk:

A zene megszerettetése, az éneklés, zenélés iránti igény felébresztése, befogadására való képesség megalapozása.

Feladataink:

- A környezet hangjainak megfigyelése, az ölbeli játékok segítik a gyermekek zene iránti érdeklődésének felkeltését,
- Ismertessük meg a gyermekeket népi mondókákkal, dalokkal, énekes játékokkal, ébresszünk bennük éneklési, zenélési kedvet, az énekes játékok mozdulataik révén segítsék mozgásuk összerendezettségét, dallamuk révén hallásuk és ritmusérzékük fejlődését, s ezeken keresztül a zenei anyanyelv megalapozását.

- Az énekes népi játékokkal, a kortárs művészeti alkotásokkal megalapozhatjuk a gyermekek zenei kreativitásának fejlesztését.
- A feladatok sikeres végrehajtása elősegíti a gyermekek érzelmi fejlődését, a gátlások oldását, a zenei hallás, éneklési készség elindítását, a beszédkészség alakulását, a szép kiejtést, a szavak megértését; nyitottak lesznek a zene hangjainak környezetük zörejeinek érzékelésére.
- A zenei anyanyelv alapozása szoros kapcsolatban van a nyelv kifejező gyakoroltatásában. Nevelésünk alapja a közös ének, amely hordozza és gazdagítja az anyanyelvi örökséget.
- Az ének, zene tevékenység semmi mással nem pótolható alapot ad a készség, képességfejlesztéshez és elsősorban a hallásészlelés és a ritmusérzék fejlesztéséhez. Gazdag érzelmi világa a spontán figyelmet belső motivációvá erősíti; nyugalmat, derűt, közös élményt rejt magában, kulturális tartalmával a személyiségfejlődés elengedhetetlen része, a zenélés a gyermekeknek örömet nyújt.

A tevékenység feltételei

- a jó zenei légkör kialakítása, ami nem korlátozódik a tervezett foglalkozásokra, hanem átszövi az egész napot,
- a tudatos, tervszerű, és folyamatos fejlesztő hatások megszervezése,
- az óvodapedagógus tiszta éneklése, zeneszeretete, módszertani kulturáltsága,
- a zenei anyag gyermek közeli kiválasztása,
- a zenehallgatási anyag kiválasztásánál a nemzetiségi, etnikai hovatartozás figyelembe vétele,
- kortárs alkotások megismertetése.

A tevékenység irányításának elvei

- fokozatosság elve a zenei anyag feldolgozásában és a zenei képességek fejlesztésénél,
- a gyermek képességeinek, életkorának és fejlettségi szintjének, a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni

sajátosságainak ismerete és ennek megfelelő feladatok meghatározása.

Zenei anyag

A zenei anyag összeállítását elsősorban a gyermekek életkori sajátosságai határozzák meg. Az anyag összeállításával szembeni követelmény az érzelmi közelség, a hangterjedelem, ritmuskombinációk és a mozgásanyag megfelelősége.

A befogadás ideje alatt a gyermekek érzelmi biztonságának kialakítása a legfontosabb feladat, ehhez nyújt eszközt a zene. A szép óvónői ének általában meglepetéssel hat a gyermekre, önkéntelenül is rá figyel, kizökkenti bánatából, kellemes élményével nagyban segíti az emocionális kapcsolat kialakulását.

A zenei anyag egyszerű motívumú gyermekdalokon, népi mondókákon alapszik. Az óvónői énekhez, mondókázáshoz kapcsolódó, vagy spontán éneklésbe kezdő gyermekek érzelmi megerősítésével megkezdődik az éneklési kedv kialakítása.

A gyermekek komfortérzetének megalapozását követően megkezdődik a tudatos zenei készség, képesség fejlesztés időszaka. A spontán dalolgatás, mondókázás alkalmával megindul az egyenletes lüktetés érzékelésének fejlesztése. A ritmusérzék fejlesztése az óvodapedagógus, gyermek páros kapcsolatából indul és gyűrűzik a csoport egyre több tagja felé. Az egyenletes lüktetés érzékeltetése és gyakoroltatása végig jellemző marad. Gyakoroltatásának számos módja jelenik meg naponta a gyermekek életében. A testrészek apró ütögetése egyenletes lüktetésre előbb ülő, majd álló helyzetben, később járással összekötve mutatja a folyamat irányát. A gyakoroltatás motivált módját biztosítják az óvodapedagógusok által készített ritmushangszerek, csörgődobok. Az utánzási készség dominanciáját kihasználva egyszerű gyermekdalok, mozdulatokkal kísért dalos játékok tanításával az örömszerzésen túl a hallásfejlesztés a cél, itt is első lépésben a kezdő hang átvétele. A dalos játékok kellékei, fejdíszei a gyermekek belső motivációját tovább erősítik. A környezet hangjaival

ismerkednek, főként a különbözőségek felfedezése okán. A zenéhez kapcsolódó mozgással a testséma kialakulását igyekszünk segíteni, megindul a lüktetés érzékeltetésével a mozgás összerendezésének folyamata is.

Később, a már kialakult jó éneklési kedvre alapozva a hangsúly az éneklési készség, a hallásfejlesztés felé kissé eltolódik. A dalok hangterjedelme bővül, a fejlesztés iránya a tiszta éneklés felé mutat. A zenei anyag érzelmi töltése továbbra is hangsúlyos. A zenei emlékezet kialakításával, a belső hallás fejlesztésének folyamata indul, amelyben a dalos játékok szerepe megnő. A hallásészlelés fejlesztését célozza a magasabb-mélyebb hangok közötti különbség felfedeztetése, egymás hangjának felismerése. A hangszerek hangjának azonosítása bővíti a hangszínek felismerését.

A ritmusérzék fejlesztésében továbbra is megmarad az egyenletes lüktetés gyakorlása, bővebb terjedelmű mondókák és dalok segítségével egyre bonyolultabb mozgáskombinációban. A tempótartás mellett megkülönböztetésre kerül a gyors, lassú. Megjelenik a mondókák, dalok ritmusának kiemelése, a ritmus érzékeltetését segíti a ritmushangszerek megismerése és használata.

A mozgás, az egyenletes lüktetés, járással, tapsal való kombinálása révén bonyolódik és összerendezettsége erősödik. A szép, emelt fővel való járás a dalos játékok alkalmával gyakorolt szép kartartás, kaputartás stb. segíti a mozgás elemeinek egyre esztétikusabbá válását.

Az óvodába járás utolsó évében zenei anyag hangterjedelemben, ritmusban és mozgásformában is bonyolultabbá válik. Egyre erősebb ösztönzést kap az egyéni éneklés, zenélés. A dallamvisszhang motívumai rövidülnek. A zenei emlékezet mélyítése révén a belső hallást fejlesztő dallam bujtató játékok jelennek meg. A halk és hangos hangerősség alkalmazása éneklésben, járásban, tapsban stb. Az improvizációs készség erősítése halandzsa szövegű dallammotívumok játékaival, nevükkel, versekkel, napi tevékenység dalos elmondásával stb. realizálódik. A hangszín felismerés egyre kisebb különbséggel történik.

Ritmusérzék fejlesztésénél az egyenletes lüktetés automatizálása a legfontosabb; járással összekapcsolt

különböző kéz- és testmozdulatokkal. Ritmus-visszhang és improvizált ritmus-visszhang játékok után dalok felismerése ritmusról is megvalósul. A dalos játékok révén a páros forgások, járások, hajlítások egyre nagyobb szerepet kapnak. Ezeket fontos elemnek tartjuk a mozgáskultúra átadásában. Ezért változatos lehetőséget biztosítunk erre nemcsak a dalos játékok segítségével, de gépi zenével is. A kellemes zene, a szép mozgás komplex esztétikai élményt jelent a gyermekek számára.

A fejlesztés lehetőségei

Hallásfejlesztés: elsődleges területe az éneklési készség fejlesztése, mely a gyermekek utánzási vágyán alapszik. Hallás után tanítjuk a dalokat, dalos játékokat. A gyakorlásnak, az ismétlésnek kiemelt szerepe van. Fontosnak tartjuk a megfelelő hangterjedelmű dalok választását, a megfelelő hangmagasságban kezdett tiszta óvónői éneket.

A megfelelő érzelmi alapozás a kezdőhang átvételét és a bátor, egyéni éneklés felvállalását is segíti. A hallásészlelés fejlesztését célozza a környezet zörejeinek felismerése, egymás hangjának megismerése, melyből alakítható a magas és mély hangok, valamint a halkhangos hangok felismerése.

Ritmuserzők-fejlesztés: a magyar nyelv egyenletes lüktetése alliteráló ritmusa az iskolai írás-olvasás tanulásánál fontos szerepet tölt be. Ezért fontos, hogy már az óvodában kialakítsuk a lüktetés érzékelését és az óvodai évek végére a gyermekekben automatizáljuk azt. A ritmuserzők fejlesztése szorosan a mozgáshoz kapcsolódik, koordinálja azt.

Mozgásfejlesztés: a dalok, dalos játékok ritmusa, dallama spontán módon is mozgásra ösztönzi a gyermekeket. A zenei tevékenységen belül a szép mozgás kialakítása szerves része a készség, képesség fejlesztésnek. Az egyenletes szép járás, a dalos játékok mozgássorai alapozzák meg a későbbi tánclépéseket, segítik a mozgás

összerendezettségének kialakulását. A zenéhez kapcsolódó mozgás, a közös játék érzelmi töltése igen erős, a gyermekekhez közel álló élmény.

5. Rajzolás, mintázás, kézi munka

„Csodálatos, milyen eredeti tud lenni egy gyermek, ha hagyják.”

Kosztolányi Dezső

A gyermekek ábrázolása egyedi, különleges tevékenység, melynek során a gyermek képi úton jeleníti meg a világról szerzett ismereteit. Így fedezi fel a világ tárgyainak, jelenségeinek változatosságát és ábrázolásuk az átélt élmények, vágyak, érzelmek és önmaguk kifejezésének egyik eszköze lesz.

Megjelenik belső képi világuk, tág teret kap fantáziájuk, kialakul a szépség iránti vonzódás, kialakulnak különböző értékminőségek, nemcsak magában az ábrázolásban, hanem egyéb tevékenységeikben is (esztétikai, vizuális, érzelmi), kifejezésre jutnak az ellentétek, pl. szép-csúnya, vidám-szomorú, kicsi-nagy stb.

Ezen a területen találkozhatunk csak igazán a komplexitással, hiszen a különböző tevékenységekhez több formában kapcsolódhatunk pl. őszi évszakban: termések gyűjtése, ezek felhasználása, megformálása (levélnyomda, Gesztenye úrfi, Dióbél bácsi). Ezen tevékenységek során többféle technikai megoldással ismerkedhetnek meg a gyermekek.

Célunk:

- a gyermek élmény- és fantáziavilágának alakítása és képi-plasztikai kifejezőképességének elősegítése,
- a gyermekek tér-, forma- és színérzeteinek gazdagítása képi gondolkodásuk fejlesztése,
- a népművészeti elemekkel, a műalkotásokkal, az esztétikus tárgyi környezettel a gyermekek alkotásához

fontos, belső képének gazdagítása - intellektuális látásuk, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása,

- a helyes ceruzafogás elsajátítása.

Feladataink:

- a gyermekek spontaneitásából fakadó alkotókedvének felébresztése,
- az alkotó- és alakító tevékenység tárgyi és hangulati feltételeinek megteremtése, lehetőség biztosítása az önkifejezésre,
- a képi-plasztikai kifejezőképesség komponáló, térbeli tájékozódó és rendezőképeség alakítása,
- környezetünk esztétikájának felfedeztetése, azok óvásának, alakításának gyakoroltatása, környezettudatos szemlélet alakítása - csoportszoba, mosdó, folyosó,
- sokféle lehetőség biztosítása élményeik, fantáziájuk és megfigyeléseik képi és térbeli megjelenítéséhez,
- odafigyelés a helyes ceruzafogásra, szükség esetén 3 oldalú ceruzafogó biztosítása,
- a diszgráfia tüneteinek észlelésekor jelzés a fejlesztő pedagógusnak,
- a szabad ábrázoló tevékenység nem teremhez kötött, ha a napi tevékenységünk során módunk nyílik, lehetőséget teremtünk az önkéntes ábrázoláshoz az **udvaron is.**

A tevékenység irányításának elvei

- ismertessük meg a gyermekeket a különböző anyagokkal, technikákkal, eszközökkel és egyszerűbb munkafogásokkal, fejlesszük ezek használatát,
- magatartásunk legyen motiváló, magával ragadó, eredményességet elősegítő és élményt ígérő,
- igazodjunk az egyes gyermekek fejlettségi szintjéhez, a sajátos nevelési igényt is figyelembe véve, a gyermekek valamennyi munkáját, alkotását értéként kezeljük,

- támogassuk a gyermekek kezdeményezését csoportos alkotásra,
- a gyermekeknek legyen saját eszköze, saját gyűjtődossziája,
- neveljünk önértékelésre, mások munkájának megbecsülésére, segítsük a kreativitás kibontakozását.

Az ábrázoló tevékenység formái

Az ábrázolást elsősorban gyűjtőnévként használjuk és értelmezzük:

- rajzolást
- festést
- mintázást
- építést
- képalakítást
- konstruálást
- kézimunkát
- műalkotásokkal való ismerkedést
- környezetalakítást

értünk rajta.

Ajánlott témakörök:

Az óvodába kerülő gyermekeknek tegyük lehetővé, hogy játszva ismerkedhessenek az anyagokkal, eszközökkel és a technikai kivitelezés lehetőségeivel. A tevékenységek a képalakítás, a plasztikai munkák és az építés köré rendelhetők. Ezek ne különüljenek el élesen egymástól. A gyermekeknek legyen lehetőségük az élményeiknek, érdeklődésüknek megfelelő szabad témaválasztásra.

A képalakítás jelenjen meg festéssel, zsírkrétával, papírragasztással, agyagba, homokba karcollással, nyomattal. Segítsük a gyermekek képalakító készségeinek megindulását, a szórt elrendezéstől a képelemek, részformák elemeinek egymáshoz rendeléséig.

Ismerjék meg az anyagok alakíthatóságát, nyomkodva, ütögetve, szurkálva, gömbölyítve, simítva, sodorva, mélyítve, tépegetve, karcollva stb.

Későbbiekben: a megjelenő szándékos képalakító tevékenységet segítsük élményeikhez kapcsolódó

témákkal és azokhoz megfelelően illeszkedő technikával jelenjen meg a gyermekek rajzában az emberábrázolás, környezet, tárgyak, cselekmények saját elképzelés alapján történő megjelenítése.

A plasztikai munkák során legyenek képesek a formák tagolására. Tudjanak játékuhoz kellékeket, valamint alkalmi ajándéktárgyakat készíteni.

Az építés során variálják a teret, az építés lehetőségeinek részletezését.

Az óvoda utolsó évében: segítsük a képi, plasztikai és a környezetalakításból eredő aktív tárgykészítés bővülését. A képalakítás során a gyermekek minél többször alkossanak közös kompozíciót. Gazdagítsuk a technikai megoldásokat és az eszközelehetőségeket – mozaik, kollázs, nyomtatók, szövés technikájának megismertetése, többféle technikát igénylő barkácsolás.

6. A külső világ tevékeny megismerése

**”
Minden csupa hol meg ha,
Csupa miért és hogyan.**

**Mondják: néhány év alatt
Nagyra nővök biztosan,
S mind az összes titkokat
Megfejthetem egymagam**

**De marad majd egy titok,
Amit akkor sem értek:
Hogy lesznek a hogyanok,**

Miért vannak miértek?"

Hárs László: Miértek

és hogyanok

A gyermekek a külső világ megismerése során felfedezik környezetüket, az életkoruknak megfelelő biztos eligazodáshoz tapasztalatokat szereznek.

Külső világon, környezeten értjük egyrészt a külső természeti környezetet (természet, víz, levegő, talaj, növények, állatok), másfelől a külső, ember alkotta, épített környezetet (épületek, tárgykultúra, műemlékvédelem, téralkotás, eszközök és anyagok ökológiája, környezetbarát szokások, hulladékkezelés, vásárlás és árucikkek, az emberi kapcsolatok, városi és falusi környezet).

Tisztában vagyunk vele, hogy a nevelés nem megy egyik napról a másikra, tudjuk, hogy a szóbeli közlés a környezet alakításában nem lehet elsődleges, nem lesz belőle szokás, életforma.

Környezettudatos, természetbarát életformára pedig magával a mindennapi élettel tudunk nevelni. A közvetlen élményeken alapuló tevékenység hatására fejlődik majd a gyermekek érzékenysége és alapozódik meg a természettel együtt élni tudó és természetet védő ember szokása.

A környezet minél átfogóbb megismertetése lehetőséget ad a nemzeti kultúra értékeinek, hagyományainak az adott tájra, helységekre jellemző néphagyományoknak, közvetítésére. Hagyományok által őrizhetjük meg a tudást, a tapasztalatot, melyet elődeink felhalmoztak. Ha ehhez hozzájárul a gyermekeket körülvevő felnőttek, az óvodapedagógus és a gyermekekhez érzelmileg közel álló dajka pozitív példája, biztos, hogy gyermekeink **megszeretik** környezetüket, **ragaszkodnak** ahhoz, hogy lehetőségeikhez képest **védik**, és megfelelő ismeretekkel rendelkezve **eligazodnak** benne.

Folyamatismertetés

Célunk:

- A szűkebb társadalmi, épített és a természeti környezet több szempontú, tevékeny megismertetése (mozgásos, érzékszervi tapasztalatszerzés).
- Gyermek gondolkodásában jelenjenek meg a tapasztalatszerzés során az ok-okozati összefüggések elemei, fejlődjenek problémafelismerő és megoldó képességeik.
- A gyermeki érdeklődés és kíváncsiság felkeltése és ébrentartása, a gyermek megismerési vágyának kielégítése, a külső világ iránt értő, befogadó, szeretetteljes érzelmi viszony kialakítása környezetük iránt. Vegyék észre, hogy részei az egésznek és találják meg a harmóniát belső és külső világukkal egyaránt. Természetet szerető és védő emberi értékek alakítása - a természettel együtt élni tudó és természetet védő viselkedés megalapozása.

Feladataink:

Óvodánk területi helyzetéből adódóan a külső világ megismerése közben is külön hangsúlyt helyezünk arra, hogy a gyermekek ne csak az urbanizációs ártalmakkal találkozzanak, hanem vegyék észre a természetben lévő egyensúlyt, annak harmóniáját.

- ünnepélyek és hagyományörzés formájában közvetítjük a nemzeti kultúra alapjait,
- lehetőséget biztosítunk a spontán szerzett tapasztalatok alkalmazására, a szervezett tapasztalat és ismeretszerzésre, az ismeretek rendezésére,
- a gyermekeket új értékekkel ismertetjük meg, figyelünk a természet megóvására,
- témaválasztásnál figyelembe vesszük a lakóhely, a környezet sajátosságait,
- megismertetjük a környezetvédelem alapjait, - a föld, a levegő, a víz, a növény és állatvilág, tájvédelem,
- környezetbarát szokások megalapozására törekszünk, - takarékoskodás a vízzel, árammal, papírral, illetve hulladékkezelés, szelektálás,
- csoportszobában természetsarok kialakítása, ahol mindig csírázik, hajt, zöddell valamilyen növény,

- sétákon, kirándulásokon, természeti kincseket gyűjtünk (levelek, termések, magok, tollak, fakérgék, kagylók, csigaházak, kőzetdarabok, kavicsok).
- elemi közlekedési szabályokat gyakoroltatunk, ismertetünk meg a gyermekekkel,
- az óvoda közvetlen környékére sétákat szervezünk, megismertetjük a helyet, ahol az óvoda található, a helyet, ahol élnek,
- kirándulásokat szervezünk, ahol a természettudományos ismeretek nyújtása mellett az élővilág, az életközösségek megismertetése, észrevetése a cél, - növények, rovarok megfigyelése, madarak hangja, állatok neszei,
- helyt adunk a gyermekek önálló véleményalkotásának, döntéseinek gyakorlására a gyermekekkel és a felnőttekkel való kapcsolatok és a környezet alakításában,
- a sajátos nevelési igényű gyermekeknek elég időt és lehetőséget biztosítunk a világgal való ismerkedésre, gondolataik közlésére.

A tevékenység feltételei

- spontán és szervezett formában történő tapasztalatszerzés biztosítása, erre minél több lehetőség. Amit a gyermek lát, hall, tapasztal, amivel tevékenykedik, amivel ismerkedik, új, magasabb szintű képességek kibontakozását eredményezheti.
- a témakörök feldolgozásakor elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket biztosítunk az ismeretszerzésre,
- az óvodapedagógus és a dajka magatartásában tükröződjön személyes érzelmi azonosulása a természeti, társadalmi környezetéhez.

A tevékenység irányításának elvei

- a külső világ megismerése beépül a nevelési területek összességébe, és fogalmainak kialakítása, bővítése függ az adott gyermekcsoport meglévő adottságaitól,

ismereteitől, ezért minden óvodapedagógus a saját gyermekcsoportja ismeretében maga döntse el, hogy milyen mélységben és milyen arányban adja át az ismereteket,

- a téma feldolgozása során törekedjünk az egyes témakörök komplex megközelítésére.

„ Aki szereti a szépet, az életet szereti. Aki gyermekkorban megtanul látni, az sok- sok év múlva, ha rosszkedvűen, vagy bánattal sújtottan jár az úton, meglátja a zöld fűben a sárga kankalin ragyogását, vagy a fecske röptének eleganciáját s máris szebbnek látja a világot...”
Herman Alice

A külső világ megismerésének ajánlott témakörei:

<i>Természeti környezet</i>	<i>Társadalmi környezet</i>	<i>Elemi mennyiségi ismeretek</i>
Évszakok	óvodánk mikrokörnyezete	számfogalom alakítása és bővítése
Növények	család	elemi összefüggések
Állatok	közlekedés	különbözőségeket, hasonlóságok
Környezetvédelem	testünk	rész, egész viszonya
Természeti	színek	problémamegoldás

jelenségek		
	anyagok	összehasonlítások
	hagyományok, ünnepek	rendezési elvek

A külső világ mennyiségi és formai összefüggéseinek tevékeny megismerése

Matematikai fogalmakkal a mindennapi életben állandóan találkozunk a kisgyermek, így szinte természetes módon ismerkedik meg velük. A matematikai kifejezések először passzív szókinccsé válnak, később azonban egy részük beépül beszédükbe.

Folyamatismertetés:

Célunk:

- a bennünket körülvevő világ mennyiségi, formai kiterjedésbeli összefüggéseinek felfedeztetése, megtapasztaltatása
- matematikai érdeklődés felkeltése
- a logikus gondolkodás megalapozása

Feladataink:

- a játék során adódó spontán matematikai helyzetek kihasználása - a világgal való ismerkedés során észrevetjük azokat a szituációkat, amelyekben lehetőség nyílik a mennyiségi-, alaki-, nagyságbeli- és téri viszonyok felfedezésére; így lehetővé válik a meglévő ismeretek kiegészítése, a matematikai tapasztalatok bővítése,

- matematikai alapfogalmak kialakítása, azok különböző helyzetekben, tevékenységekben való alkalmazása,
- logikai és matematikai szabályjátékok megismertetése, alkalmazása,
  - a gondolatok, a probléma megfogalmazás pontos, egyértelmű, a gyermekek számára érthető közvetítése,
  - a gyermekek egyéni feladatmegoldásának meghallgatása, a sajátos logika elfogadása,
  - a gyermekek változatos tevékenységének biztosítása – egyéni, páros, mikro csoportos szervezéssel,

7. Munka jellegű tevékenységek

*„Dolgozni csak pontosan, szépen,
ahogy a csillag megy az égen,
úgy érdemes.”*

József Attila

A munka célra irányuló szellemi vagy testi tevékenység, többnyire külső irányítással történik.

A gyermektől belső figyelmet, kötelességvállalást, és annak teljesítését igényli. A személyiségfejlesztés fontos eszköze, a játékkal sok vonatkozásban azonosságot mutató tevékenység. Munkavégzés közben begyakorlódnak és pontosabbá válnak a különböző képességek, attitűdök.

Folyamatismertetés

Célunk:

- a gyermekek mindennapi munkálkodásuk közben egyre több információhoz és pontosabb cselekvő tapasztalatokhoz jussanak, közelebb kerüljenek az őket

körülvevő tárgyi világhoz, speciális ismereteket szerezzenek környezetükről - **pontosan értsék meg, mit várunk el tőlük, sajátítsák el az eszközök célszerű használatát, alakuljon ki összpontosítási képességük, munkaszervezési készségük,**

- a munka jellegű tevékenységeket önként, szívesen, megfelelő aktivitással végezzék,
- a játék és a munka közötti különbség érzékeltetése; ismerjék fel, hogy a munkát különböző szükségletek indokolják; alakuljon ki bennük a megfelelő érzelmi ráhangolódás - **alakuljon ki önállóságuk, önértékelésük, önbizalmuk, kitartásuk,**
- az elvégzett munka megbecsülésére nevelés, mely a saját és társak, valamint a felnőttek viszonylatán belül is értendő.

Feladataink:

- a munka az életre nevelés fontos része, ezért a gyermekek munkáját a jártasság és készség fokára kell emelnünk,
- a gyermekekkel ismertessük fel az indíték és az esemény közötti összefüggést,
- alakítsuk ki azokat a magatartásformákat, tulajdonságokat, amelyekkel megalapozzuk a munkához való viszonyt (**felelősségérzet, önálló megoldótevékenység, gondolkodás, szabályok betartása, céltudatosság, kitartás, feladattudat**),
- tudatosítsuk, hogy az óvodában a munka elsősorban a közösségért végzett tevékenység, így hozzájárul a gyermekek közti társas kapcsolatok alakításához, a közösségért végzett tevékenység értelmének és örömének felfogásához, átéléséhez, a saját és mások munkájának elismeréséhez,
- adjunk lehetőséget a sajátos nevelési igényű gyermekek számára a fejlettségüknek megfelelő munka végzésére, segítsük őket a megfelelő magatartásformák elsajátításában.

A tevékenység feltételei

- a nyugodt, kiegyensúlyozott munkához szükséges légkör megteremtése,
- elegendő idő biztosítása az egyes munkafogások elvégzésére és gyakorlására,
- megfelelő munkaeszközök biztosítása, azok rendben tartása,
- tartalmilag gazdag, változatos feladatok biztosítása,
- biztonsági feltételek megteremtése a sérülés és baleset megelőzésére.

A tevékenység irányításának elvei

- tanítsuk meg a gyermekeket a feladatok elvégzésére, ismertessük meg a munka folyamatát, az adott munka eszközeit, azok ésszerű használatát, célszerű fogásait, azok sorrendjét,
- alakítsuk a munkakészségeket és szokásokat,
- teremtsük meg az önálló munkavégzés lehetőségét, ezért csak olyan munkát bízunk a gyermekekre, amelynek elvégzésére megerősítés nélkül képesek,
- a gyermeknek saját magukhoz mérten, folyamatosan, konkrétan, reálisan, pozitívan értékeljük munkáját.

Munkajellegű tevékenységek óvodánkban

- önkiszolgálás
- környezet rendjének megőrzése
- alkalmoszerű munkák
- naposi munka
- növény- és állatgondozás
- udvaron végzett munka (homok felseprése, szemét felszedése, játékok rendbe tétele).

Önkiszolgálás

Mindazon tevékenység, amely a személy körüli feladatok ellátását jelenti. Felnőtt segítségével ismerkednek a gyermekek az önkiszolgálás folyamataival, sorrendjével. Az önkiszolgálás területei:

- testápolás: a gyermekek egészségének védelmét, testük, ruházatuk gondozottságát, tisztasági igényük kialakulását szolgálja,
- étkezés: az étkezés megszervezésének és a kulturált étkezési szokások elsajátítását szolgálja,
- öltözködés: a rendezett külső megjelenés és a ruházat rendben tartására, óvására való nevelést szolgálja,

Környezet rendjének megőrzése

Mindazon gyermeki tevékenység, amely a gyermekeket közvetlenül körülvevő környezet általuk is megvalósítható rendjének megőrzésére irányul: játékok, egyéb foglalkoztatási eszközök, bútorok rendezettsége.

Célunk, hogy rendezett környezet váljon igényükké és törekedjenek annak megtartására is.

Alkalomszerű munkák

Apró megbízatás jellegű tevékenység, amely a napi élet során folyamatosan jelentkezik. Célja, hogy a feladatelvégzéshez szükséges önállóság kialakuljon, erősödjön.

Naposi munka

Közösségi megbiztatás, szoros velejárója a csoport életének. A naposság feladattudatot feltételez, figyelemösszpontosítást igényel. A naposi munkát középső csoportban vezetjük be és fokozatosan bővítjük. Elsősorban az étkezéseknél, később az eszközök előkészítésénél kap igen fontos szerepet.

Növény és állatgondozás

Csoportonként élősarkokat gondoznak a gyermekek és a környező világ megismerésének részeként ismerkednek a növények fejlődésével, gondozásával. Kertünkben elsősorban a növények fejlődésének védelme, a kert rendezettségének fenntartása nevelésünk célja.

Állatgondozásra közvetlen lehetőségünk nincs, de télen rendszeres a madáretetők elkészítése és folyamatos

feltöltése a kertben, így közvetlenül ismerkednek meg az állatok védelmével, óvásával és gyakorolhatják a róluk való gondoskodást.

9. Tevékenységekben megvalósuló tanulás

*„ Nemcsak tudnunk kell, hanem a tudást alkalmazni is.
Nemcsak akarnunk kell, hanem cselekednünk is.”*

Goethe

Életünk folyamán az első tapasztalatoknak meghatározó szerepük van a következő életszakaszokra. Ezekkel a tapasztalatokkal, értékekkel a gyermek az óvodában a tevékenységekben megvalósuló tanulás folyamán találkozhat, ami jelentős részben utánzásos, spontán tevékenység, s az egész óvodai életüket áthatja, a gyermeki személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. A tevékenységekben megvalósuló tanulás az óvónők által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben történhet természetes és kitalált környezetben, kirándulásokon, sétákon. Óvodánkban a tevékenységekben megvalósuló tanulás egyenlő a tapasztalatszerzéssel, folyamatos tevékenység, a játék és a mozgás motivációs bázisára épül, s mindvégig játékos jellegű marad, nem szűkül le az ismeretszerzésre.

Folyamatismertetés

Célunk:

- tanulást támogató környezet megteremtése , az óvodás gyermekek kompetenciáinak fejlesztése a gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire építve
- az értékközvetítés, hogy a gyermekek érzelmileg, szociálisan, értelmileg gazdagodjanak, készségeik, képességeik kibontakozhassanak, az érzelmileg motivált gondolkodási szintről eljuthassanak a fogalmi gondolkodás szintjére; hogy gyermekkorukat megőrizve, új feladatokra felkészültek legyenek.

Feladataink:

- olyan értékek átadása, melyek közvetítik kultúránkat

- a gyermekek ismereteinek tapasztalati megalapozása különböző élethelyzetekben, melynek során kiemelt jelentőségű maga a cselekvő, sok érzékszervet foglalkoztató különböző tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása tevékenykedtetésen keresztül, jártasságok, képességek, készségek kialakítása és fejlesztése, a kreativitás erősítése,
- az egyéni fejlődési ütem figyelembevétele a tevékenység végzése során, különös tekintettel a sajátos nevelési igényű gyermek fejlettségi szintjére
- személyre szabottan, pozitív értékeléssel segítsük a gyermek személyiségének kibontakoztatását
- az ismeretszerzés folyamán a gyermekek szerzett és meglévő ismereteinek rendszerezése és azok célirányos bővítése oly módon, hogy ezen keresztül biztosított legyen megismerő folyamataik fejlődése /érzékelés, észlelés, megfigyelő képesség, figyelem, emlékezet, képzelet, problémamegoldó gondolkodás, kreativitás/
- részképesség lemaradás, illetve egyéb potenciális tanulási zavar időbeni kiszűrése - jelzés a megfelelő szakembernek
- a kiemelkedő képességű, tehetséges gyermekek felismerése és fejlesztése - a tehetségígéretes gyermekek jellemző megnyilvánulása:
  - intellektuális képességekben / szókincse, emlékezte, gondolkodása, kreativitása/
  - speciális képességekben / zenei, ábrázoló, matematikai, szociális/
  - viselkedési jegyekben / intenzív érdeklődés, erős akarat, energikusság/
- a fejlesztést célzó pedagógusi feladatok:
  - a tehetség és megjelenési formájának felismerése
  - a gyermek segítése a továbbfejlődésben
  - speciális szükségletek kielégítése
  - intellektusuk és kreativitásuk ösztönzése
  - a szülő segítése gyermeke nevelésében

A tevékenységében megvalósuló tanulás feltételei:

- az óvónő mindenre nyitott személyisége, módszertani kultúrája, az ismeretek gyermek közeli közvetítése
- a tanulási folyamat lehetőség szerint a tárgyak és jelenségek természetes környezetében történjen
- az óvónő által a tevékenységi formák és azok időkereteinek arányos megválasztása
- a tevékenységekben megvalósuló tanulóhoz felhasználható eszközök cselekvésre ösztönözzenek, biztonságosak legyenek és nyújtsanak segítséget az adott téma megértéséhez, feldolgozásához.

A tevékenységekben megvalósuló tanulási folyamat időkeretei:

- a megismerés folyamatát napi időkeretben nem határoztuk meg, hiszen az folyamatos, függ az adott körülményektől, a gyermekek aktivitásától, érdeklődésétől, fejlettségi szintjétől

A tevékenységekben megvalósuló tanulás irányításának elvei:

- változatos, játékos eljárásokat alkalmazunk
- az ismeretszerzés folyamatát a gyermekek megismerési vágyára, érzelmi beállítottságára, önkéntelen figyelmére támaszkodva irányítjuk
- törekszünk a gyermekek cselekvő együttműködésére a tevékenység folyamán

A szervezett tevékenységekben megvalósuló tanulás formái :

- az utánzásos minta és modellkövetés, magatartás és viselkedéstanulás
- spontán játékos tapasztalatszerzés
- cselekvéses tanulás
- gyermeki kérdésekre épülő ismeretszerzés
- az óvodapedagógusok által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés

- gyakorlati feladatmegoldás
- **Szervezési formája:** lehet kötött vagy kötetlen, melyet a gyermekcsoport és a feldolgozandó téma ismeretében döntünk el.

A kötött és kötetlen tevékenységekben megvalósuló tanulási folyamatoknál a játékoság, az oldott létkörben való cselekvés és az iskola megkezdéséhez szükséges magatartás erősítése az elvünk. A kötöttség nem jelenti a gyermekek spontán érdeklődésének és aktivitásának korlátozását.

Kötetlen foglalkozások alkalmával nagyobb lehetőségünk nyílik az egyéni bánásmódra, differenciált tevékenykedtetésre, a gyermekek egyéni fejlődési ütemének figyelembe vételére, a kreativitás kibontakoztatására, a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni fejlesztésére..

- A tevékenységekben megvalósuló tanulás során használjuk ki az egyéni és a mikro csoportos munkaformában rejlő lehetőségeket, hogy kialakulhassanak azok a képességek, amelyek hozzájárulnak az önálló feladatvégzéshez, munkafegyelemhez, szándékos figyelem alakulásához, együttes feladatmegoldáshoz, beszédfigyelemhez, a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni fejlesztéséhez, stb.

Értékelésünk elvei:

- törekedjünk, hogy minden gyermek minden nap kapjon valamilyen pozitív megerősítést
- a gyermekek konkrét tevékenységét, cselekedetét, tettét értékeljük
- differenciált, árnyalt értékelést alkalmazzunk
- alkalmazzuk a pozitív elismerés sokféle módszerét /simítás, pillantás, gesztus, mimika, dicséret, stb./

IV. ÓVODÁNK SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ, KIS
LÉTSZÁMÚ BESZÉDJAVÍTÓ CSOPORTJÁNAK
és az INTEGRÁLTAN TÖRTÉNŐ
BESZÉDFEJ-
LESZTÉSnek SPECIÁLIS TEVÉKENYSÉGI
FORMÁI

*„ A gyermek fejlődése szempontjából döntő fontosságú,
hogy érezze, nemcsak szeretik, hanem olyannak
szeretik amilyen.”*

Herman Alice

A beszédjavító óvodai csoport jelenti az első lépcsőfokot azon sajátos nevelési igényű gyermekek számára akiknek célirányos beszédfejlesztésre van szükségük.

A beszédjavító csoport kis létszámú csoportként 1990 óta működik óvodánkban.

2009 szeptember 1.-től a **beszéd fogyatékos/súlyos akadályozott beszédfejlődésű gyermekek nem sajátos nevelési igényű gyermekekkel közösen történő együttnevelése folyik óvodánkban.**

1. A felvétel módja, a kiválasztás szempontjai

A gyermekek szakvélemény alapján kerülnek a csoportokba, melyet a Beszédvizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság állít ki.

A felvételt a szülő kezdeményezi. Azok a gyermekek nyernek felvételt, akik számára nem elegendő az ambuláns logopédiai kezelés, kontroll vizsgálatuk általában 3 évenként vagy szükség szerint történik.

A gyermekekkel két óvónő, logopédus foglalkozik, munkájukat dajka segíti.

A helyi nevelési program cél és feladatrendszeré meghatározó a beszéd fogyatékos gyermekek számára is. Azokat a gyermeki tevékenységeket, szokásalakítási folyamatokat, amelyek az óvoda programjában megjelennek, a csoportok munkájának szerves részét képezik.

A csoportokban folyó speciális munka kiegészíti az óvodai programot.

Célunk: a sajátos nevelési igényű gyermekek gondozása, a beszédzavarok csökkentése, nyelvi kommunikációs készségfejlesztés, az összetett potenciális tanulási zavarok megelőzése - integráltan vagy a beszédjavító csoportban.

Feladatunk: a gyermekek eltérő fejlődési ütemükhöz igazítva kapják meg a speciális, személyre szóló

fejlesztést.

A gyermekeknél alakuljon ki az együttműködés, alkalmazkodó készség, önállóságra törekvés, akaraterő – ennek érdekében mindig csak annyi segítséget kapjanak amennyi az önálló cselekvéshez szükséges.

A célirányos fejlesztés a gyermekek speciális problémáiból adódik, melyek általánosságban a következők:

- taktilis elhárítás
- bizonytalan, zavart mozgásos észlelés
- egyensúly zavarok
- az auditív észlelés zavarai: az auditív differenciáló képesség gyengesége, kódolási gyengeség, hangazonosítási nehézség, rövid idejű hallási emlékezet
- a vizuális észlelés zavarai: forma észlelési, tér észlelési zavarok
- az alak-háttér felismerés zavarai
- az izomtónus zavarai
- testséma zavarok
- a finommozgások kivitelezésének, összerendezésének zavara
- a lateralizáció zavarai: a két testfél hiányos lateralizációja, kialakulatlan kezesség, téri tájékozódási nehézség
- nem tudatos együttmozgások
- a mozgásos magatartás zavarai: hiperaktivitás, fokozott nyugtalanság, mozgásos gátoltság

A célirányos fejlesztés kiemelt területei:

- logopédiai fejlesztés
- mozgásfejlesztés
- anyanyelvi fejlesztés
- vizuomotoros készségfejlesztés

2. A logopédiai fejlesztés tartalma

Célja: tanköteles korra a gyermekeknél előforduló beszédhibák és részképesség zavarok korrekciójával az ép beszéd kialakítása.

Feladata: a súlyosan beszédhibás (megkésett és

akadályozott beszédfejlődésű, dysphasias, orrhangzós beszédű, dadogó, nagyothalló, általános pösze, és dyslexia veszélyeztetett) gyermekek nyelvi, kommunikációs fejlesztését központba állító, a komplex személyiség fejlesztését célzó terápia biztosítása.

- A terápiához szükséges vizsgálatok elvégzése (beszéd, mozgás, dyslexia veszélyeztetettség, grafopercepció) vizsgálata.
- Az óvónőkkel való szoros együttműködés az egész napot átszövő anyanyelvi nevelés megvalósítása érdekében.
- A szülőkkel való kapcsolat felvétel, tanácsadás, a szülők bevonása a beszédhiba javításában (otthoni gyakorlás).

A logopédiai gyakorlatban alkalmazott terápiás eljárások, módszerek

A megkésett és akadályozott beszédfejlődés terápiája

- Mozgásfejlesztő program - Ayres terápia
  - logopédiai ritmika
- Beszédfejlesztés, egyéni fejlesztés
- A megismerő funkciók fejlesztése
- Frostig terápiás program a vizuális észlelés fejlesztésére (vizuomotoros koordináció fejlesztése, alak - háttér felismerése konstancia felismerése, téri irányok érzékelése, téri összefüggések tudatosítása)
- A finommotorika és a taktilis észlelés fejlesztése (grafomotoros fejlesztés)
  - A pöszeség terápiája
  - Az orrhangzós beszéd terápiája
  - A dadogás terápiája (RIT terápia)
  - A dysphasia terápiája
  - Dyslexia prevenciós terápia - célja az olvasáshoz szükséges készségek kialakítása
    - mozgásfejlesztés
    - testséma fejlesztés, iránydifferenciálás, téri tájékozódás fejlesztés, percepció fejlesztés
    - vizuális észlelés fejlesztése
    - a szem - kéz koordináció fejlesztése

- az alakállandóság fejlesztése
- az alak háttér felfogás fejlesztése
- a hallási észlelés fejlesztése
- a kinesztetikus észlelés fejlesztése
- beszédképesség fejlesztése

A „Taníts meg engem” programból – program beszédjavító óvodák számára – az alábbi terápiás eljárásokat alkalmazzuk:

- az Ayres terápia elemeit, a terápiás eszközök mindennapi, rendszeres használatával
- a Frostig terápia vizuomotoros – koordinációs gyakorlatait
- a logopédiai ritmikát, amelynek feladatait részben az ének – zene és a mese – vers foglalkozáson, részben a mozgásfejlesztés során valósítjuk meg

A mozgásfejlesztés mozgássorát az alábbi szempontok figyelembe vételével határozzuk meg:

- nagyobb részben tartalmazzon elemi mozgásmintákat (nagymozgások és változatai)
- az egyensúly megalapozása
- a finommotorika fejlesztése
- a dominancia kialakulásának elősegítése

3. A speciális tevékenységi formák:

Mozgásfejlesztés

Célja, hogy fejlessze a gyermek mozgató funkcióit, valamint az észlelés és a mozgás térbeli és időbeli integrációját, ezáltal javítva a gyermek mozgásos ismeretszerzésének lehetőségeit és megteremtve a beszédterápiához szükséges mozgásos készségek alapjait.

Feladatai:

- a testtudat alakítása ill. megerősítése
- az egyes érzékelési területek fejlesztése
- a vestibuláris rendszer fejlesztése
- a két testfél mozgásának összerendezése
- az alapmozgások koordinációjának javítása
- a térészlelés fejlesztése
- a mozgás, mint kommunikáció mély átélése folytán a beszédkészítés erősítése.

A mozgás minden lehetséges esetben eszközzel történjék, melynek használatával játékos légkörben ismertessük meg a gyermekeket. A mozgásfejlesztő foglalkozás a gyakorlatok előzetes vagy utólagos verbalizálása révén nagy nyelvi anyagot mozgat meg, grammatikai viszonyokat fejez ki, szókincset mobilizál, ezért az óvónő kíséreljen beszéddel minden mozgásos megnyilvánulást.

A foglalkozásokon a gyermek aktivitása vezessen bennünket, határozza meg lépéseinket. Fontos, hogy a gyermek a foglalkozások során saját cselekvésén keresztül tanulja meg önmaga észlelését. A már elsajátított mozgásokat a gyermek motiváltságához és teherbírásához igazítva ismételtessük, hogy azok az idegi kapcsolatokban is rögzüljenek. A gyakorlatok elsajátításában az óvónő nyújtson mintát, legyen türelmes, együtt érző, gyakorlati módon segítő.

A foglalkozások csoportos, kiscsoportos és egyéni formában zajlanak. A csoportos foglalkozás a csoport minden tagjának kötelező.

A *testtudat fejlesztése* a testkép, a testfogalom és a testséma fejlesztéséből áll. A részterületek egy-egy gyakorlat segítségével együtt is fejleszthetők.

- A testkép ismerete a test szubjektív megtapasztalását és érzését jelenti. Minden gyermeket hozzá kell segíteni ahhoz, hogy elégedett legyen önmagával, mert a jó érzelmi állapot pozitívan hat az énképre.

A fejlesztés menete:

- A saját test részeinek felismerése tükörben, mondókák segítségével, a testkép elfogadása, azonosulás a saját testképpel

- Izometriás gyakorlatok a testhatárok tudatosítása. Az egyes testtájak izolált mozgatása, izomtónusának szabályozása, feszítés-lazítás segítségével.
- Dinamikus és statikus relaxációs gyakorlatok végeztetése a testélmény felerősítésére.
- A testfogalom a saját testről szerzett intellektuális tudás. A gyermek megtanulja az egyes testrészek téri elhelyezkedését és nevét, valamint funkcióját.
- A testképbe be nem épült testrészek többféle módon való érzékeltetése. A testrészeket - foglalkozásonként legfeljebb egyet - fentről lefelé haladva kell tanítani.
- Az egyes testrészek mozgásának, funkciójának megismerése, passzív mozgatással majd aktív mozgások segítségével, a gyermek saját lehetőségeinek felfedeztetésével.

A testséma a test gravitációhoz való alkalmazkodásának, egyensúlyának az izmok percről-percre változó mozgásának megélése. Kialakításának jelentősége túlnő a mozgásfejlődésben játszott szerepénél, szoros kapcsolatban áll az egész én fejlődéssel. A fejlesztés utánozómozgással és gesztusjátékkal történhet, melyet a gyermekek a felnőtt és a társak mintáját követve a tükör előtt végeznek. Célszerű a mozdulatokat hangutánzó szavakkal, ritmikus mondókákkal kísélni, egyben a mozgás-ritmus összerendezést is szolgálja. A testséma fejlesztését a mozgásfejlesztés többi területén is apró lépésekben, de következetesen végezzük.

Az egyes érzékelési területek fejlesztése magába foglalja a tapintás és a mozgásérzékelés fejlesztését.

- a tapintás-érzet lehet passzív, amit a bőrfelületre ránehezedő, vagy azon mozgó tárgy gyakorol, vagy aktív, mikor a mozdulatlan tárgyat a gyermek érinti vagy nyomja.

A fejlesztés menete:

- egymástól határozottan eltérő formájú játékok csukott szemmel, tapintással történő azonosítása
- megközelítőleg hasonló formájú tárgyak tapintással történő megkülönböztetése

- egymás arcának, kezének megkülönböztetése csukott szemmel
- az élmények, benyomások verbalizálása
- a mozgásérzékelés ingerei az izmok, az ízületek, az inak érző idegsejtjeiből érkeznek. Tudósítanak a nyugvó vagy mozgó testrészen minden helyzetéről.

A fejlesztés menete:

- a járás, futás tempójának, intenzitásának változtatása
- a mozgás karakterének változtatása, pl. különböző állatok járásának utánzásával
- célirányos, koordinált mozgások létrehozása a tapintás, a mozgásérzékelés és más érzékelési terület együttműködtetésével, pl. tapintás-látás, tapintás-hallás, tapintás-szaglás, mozgásérzékelés-látás, mozgásérzékelés-hallás.

A *vesztibuláris rendszer fejlesztése* hozzásegíti a gyermeket ahhoz, hogy egy nagyobb egység szerves részeként élje át magát. Az egyensúlynak szoros kapcsolata van a testi fejlődésen kívül a pszichikum fejlődésével, az én fejlődéssel is.

A fejlesztés menete:

- statikus egyensúly-gyakorlatok, melyek az alaphelyzetek egyensúlyi állapotát jelentik - fekvés, térdelés, ülés, állás stb. - a mozgásfejlődés folyamatát követve.
- Dinamikus egyensúly-gyakorlatok, melyek az alapmozgások egyensúlyát fejlesztik.

A két testfél mozgásának összerendezése előfeltétele a jól koordinált nagy- és finommozgások létrejöttének. Ez visszahat az agyféltekék közötti kapcsolat mennyiségi és minőségi javulására.

A fejlesztés menete:

- egy-egy testrészen elkülönített mozgatása
- páros testrészek egyidejű, egyforma mozgatása
- mind a négy végtag egyidejű mozgatása
- a kezek és a lábak aszinkronban való mozgatása ritmikusan
- szimmetrikus végtagok aszinkron mozgatása

- a négy végtag térben és időben összehangolt ritmikus mozgatása
- a test középvonalát átlépő keresztező gyakorlatok
- bemutatott testhelyzet utánzása.

Az *alapmozgások koordinációjának javítása*, melynek fejlesztéséhez jó alapot teremtenek a már meglévő mozgásminták. Ezek a mozgások a gyermeknek örömet okoznak, sikerélményt biztosítanak.

A fejlesztés során alapmozgásnak tekinthetők:

- a gurulás
- a kúszás
- a mászás
- a járás
- a futás
- az ugrás
- az átadás-elkapás
- a dobás.

A *térészlelés fejlesztése* által a gyermek képes saját testén tájékozódni, észleli testének határait, ezzel tudatosul térbeli helyzete.

A fejlesztés menete:

- az alapvető téri irányok felismerése és megnevezése
- a hová, hol, honnan - kérdésekre felelő névutók által jelölt téri helyzetek megértése, felismerése, megnevezése
- a jobb-bal irány differenciálása, felismerése, megnevezése
- síkbeli formák végigkövetése, vagy kézi szer mozgatásával való létrehozása.

Anyanyelvi fejlesztés

Az anyanyelvi fejlesztés célja: az adott életkorra jellemző nyelvi fejlettség kialakítása, az alap kultúrtechnikák elsajátításához szükséges anyanyelvi bázis kialakítása, a nyelvhasználat terén jelentkező nehézségek leküzdése.

Feladatai:

- adjunk teret a gyermek szabad önkifejezésének, közlési vágyának, segítsük kapcsolatteremtő készségének kialakulását
- kezdetben fogadjuk el és támogassuk a gyermekek egyéni kommunikációs formáit
- csökkentsük a már kialakult beszédfélelmet, gátlást
- olyan beszédmagatartás kialakítására törekedjünk, ahol feladatunk a beszéd indítása, a szókincs bővítése, a nyelvtani szempontból helyes mondatalkotás, az összefüggő, közlésre alkalmas folyamatos beszéd elsajátítása, a beszéd árnyaltságának és kifejező erejének észrevetése
- kapjon fontos szerepet a beszédészlelés és beszédmegértés fejlesztése, az analizálás, szintetizálás, a lényegkiemelés képességének kialakítása.

Az anyanyelvi fejlesztés fő eszköze az óvónők, logopédus, dajka, gyermekek helyes beszédmintája. A gyermek nyelvi tudása azokban az eljárásokban fejlődik, amelyeket a mondatok értelmezésére és reprodukciójára alkalmaz, ezért fontos feladat a pedagógus, - mint modellértékű személy - és a gyermek jó érzelmi kapcsolata, a családdal való együttnevelés, pozitív élmények nyújtása.

Az anyanyelvi fejlesztés, mint speciális tevékenység során a gyermekek aktív, aktivizálható és passzív szókincsének bővítése és a helyes beszéd kialakítása érdekében szükség szerint bővítsük ki, ismételjük meg a gyermek mondatát a helyes grammatikai elemeket tartalmazva.

Fokozatosan el kell jussunk odáig, hogy a kezdeti tömondatok használatát felváltsa a helyes rag- és képzőhasználattal megalkotott bővített mondat. A tanult szavak nyelvtani szerkezetek gyakorlása céljából az óvónő gyakran kérdezze a gyermekeket. Törekedjünk arra, hogy a gyermekek mondatokban válaszoljanak. A hibákat azonnal javítsuk, hiszen a ragozást a gyakorlati nyelvhasználatban lehet elsajátítani.

Az anyanyelvi fejlesztés célként és eszközként is megjelenik, ezért az anyanyelvi foglalkozásokat célszerű

összekapcsolnunk a külső világ tevékeny megismertetésével és a mese-vers foglalkozásokkal.

A foglalkozások csoportos és egyéni formában történnek.

Az anyanyelv és környezetismeret foglalkozások során törekedünk arra, hogy a gyermekek minél több érzékszervi és mozgásos tapasztalatot szerezzenek az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetről. A foglalkozásokat úgy szervezzük, hogy a gyermekek minél természetesebb helyzetben, hozzájuk közel állóan ismerkedjenek környezetükkel. A foglalkozások a mozgásos játékokon, az érzékszervi megtapasztaláson, a játékosságon alapulnak.

A témakörök a természet jelenségeiből, a szűkebb és tágabb környezet megismeréséből, a mindennapi élet aktuális eseményeiből álljanak, melyek befolyásolják majd a gyermekek játékát, alkotásait, érzés- és gondolatvilágát is.

A gyermekek tapasztalataira, élményeire támaszkodva nyújtunk új ismereteket, elmélyítve, rendezve a meglévőket, hiszen a beszéd a tevékenységbe ágyazott alkalmazás folyamán fejlődik intenzíven.

Építsünk a gyermek kíváncsiságára, megismerési vágyára, mert ez sarkallja cselekvésre, s ez a beszéddel együtt az értelmi funkciók fejlődéséhez vezet.

A mese, a vers hallgatása "élő előadásban" történjen. Az óvónő ügyeljen a beszéd zenei elemeinek érvényesítésére. A megértés elősegítését bábozással, dramatikus előadásmóddal, szükség szerint szemléltetéssel tegye lehetővé.

A mesék, versek hallgatását az anyanyelv és környezetismeret foglalkozásokhoz kapcsoljuk, ilyenkor válasszunk célzottan irodalmi anyagot. A mese, vers és mondóka választásánál fontos szempont még, hogy érdekes, könnyen követhető, érthető legyen a gyermekek számára. Mese és vershallgatásra adjunk tág lehetőséget (pl. alvás előtt). Az anyanyelv egyéni fejlesztésére beszédjavító terápiák alkalmával kerül sor, amelyet minden gyermek esetében mindennapos gyakorisággal a csoport logopédusa végez.

A vizuomotoros készség fejlesztése

Célja: az olvasás-írás-számolás elsajátítását megalapozó vizuális készség fejlesztése.

Feladatai:

- a vizuális észlelés fejlesztése
- a szem-kéz koordináció fejlesztése
- alakállandóság fejlesztése
- alak-háttér felfogás fejlesztése
- vizuális megfigyelő- és elemző készség fejlesztése
- a finommotorika és a tapintásos érzékelés fejlesztése

A vizuomotoros készség fejlesztése szorosan összekapcsolódik a mozgásfejlesztéssel, a testséma fejlesztésével, a térészlelés fejlődésével.

A vizuomotoros készséget legintenzívebben a rajzolás-mintázás-kézi munka foglalkozásokon fejleszthetjük. Teremtsünk lehetőséget arra, hogy a vizuális észlelést és a finommotorikát más tevékenységek során is fejlesszük. (pl. játék, egyéni- és kiscsoportos foglalkozás, mozgásfejlesztés).

Fontos, hogy a gyermek sokat rajzolgasson, vágjon, ragasszon stb. ezért adjunk meg számára minden lehetőséget arra, hogy ezt egyénileg megtehesse. Legyenek bármikor elérhető helyen az ábrázoláshoz szükséges eszközök, és legyen megfelelő hely a rajzoláshoz. Az ábrázoláshoz szükséges eszközök helyes használatának bemutatására és gyakorlására alkalmazás közben kerüljön sor. Az óvónő maga is rajzolgasson a gyermekekkel együtt, így a gyermekek megfigyelhetik az ábrázolás folyamatát, technikákat sajátítanak el, láthatják a helyes ceruzafogást, testtartást. Bízassuk a gyermekeket a rajzolásra, ha szükséges, adjunk ötleteket, tanácsokat a kivitelezéshez.

A szem-kéz koordináció fejlesztése során kerítsünk sort:

- a szem fixáló mozgásának kialakítására
- a stabil cél-kontrollt kívánó gyakorlatok végzésére (finom- és alapmozgásokkal)
- a manipulációval történő balról-jobbra tartó haladási iránytartás fejlesztésére

- a szem követő mozgásának fejlesztésére (a fej mozdulatlan)

Az *alakállandóság fejlesztése* során részfeladatunk:

- a tárgyak, formák karakterjegyeinek megismertetése
- a környezet formáinak alapformák szerinti osztályozása
- fölrajzolt forma körbejárása
- a formák kitöltése különböző technikák alkalmazásával
- alapformák azonosítása a környezetben található tárgyakkal
- a formák szín-méret-anyag szerinti differenciálása

Az *alak- háttér felfogás fejlesztése* történjen:

- tárgyak válogatással történő elkülönítésével
- tárgyak környezetüktől való elkülönítésével a karakterjegyeik alapján
- puzzle játékok összerakásával
- a vizuális mező tagolásával.

A *vizuális megfigyelő- és elemzőképesség fejlesztése* során vetessük észre az azonosságokat, különbözőségeket tárgyakon és síkban is növekvő számú elem alkalmazásával.

A *finommotorika és a tapintásos érzékelés fejlesztése* során fejlesszük a formaemlékezetet és az irányok differenciálását. Alakítsuk ki a helyes ceruzatartást, az íráshoz szükséges testtartást, a jól beidegzett és laza csuklómozgást és a kéz csúsztatását a papíron.

A finommotorika fejlesztése során fordítsunk gondot a kézfej és az ujjak izmainak edzésére, az ujjmozgások koordinálására. Ez történhet tornáztatással, manuális tevékenységet végeztetésével, a kéz taktilis érzékenységének fejlesztésével, utánzógyakorlatok végeztetésével, ujjkiszámoló játékosával, a mindennapi élet apróbb feladatainak gyakoroltatásával (pl. cipőfűzés). Az olvasástanulás előkészítését (diszlexia-prevenció) és a számolás tanulás előkészítését (diszkalkulia prevenció) a logopédus végzi speciális terápiával az egyéni ill. kiscsoportos fejlesztés során. Ehhez biztos alapot az a készségfejlesztés nyújt, amelyet a speciális tevékenységek

alkalmával végeznek az óvónők. (mozgásfejlesztés, testséma- és egyensúlyérzék fejlesztése, percepció-fejlesztés)

A beszédjavító csoport napirendje, hetirendje

Napirend:

6 - 7 - ig	összevont csoport: gyülekezés, szabad játék
7 - 12 - ig	párhuzamos tevékenységek: gyülekezés, tízóriai, szabad játék , játékba integrált fejlesztés - kötött vagy kötetlen tevékenykedtetés, testápolás további tevékenységek: frissítő torna, készülődés az udvari játékhöz, szabad játék -udvari játék séták, megfigyelések
12 - 15,30 - ig	párhuzamos tevékenységek: testápolási teendők, ebéd, készülődés a pihenéshez, pihenés testápolás, uzsonna
15,30 - 16,45 - ig	szabad játék - <i>játékba integrált fejlesztés</i>

Hetirend

A foglalkozásokat kötött és kötetlen formában tervezzük a fejlesztés céljához és feladatához igazítva

- mozgásfejlesztés
- a külső világ tevékeny megismerése
- ének - zene - énekes játék
- mese - vers
- rajzolás, mintázás, kézimunka

Speciális tevékenységi formáink, melyeket egyénileg, csoport bontásban vagy teljes csoporttal szervezünk a beszédjavító csoportban és az integrált nevelés során:

- mozgásfejlesztés
- anyanyelvi fejlesztés
- vizuomotoros készség fejlesztése

V. GYERMEKVÉDELMI FELADATOK ÓVODÁNKBAN

"A család bizonyos tekintetben végzet, s ha nem is visszavonhatatlanul az, mindenképpen egyike a leghatékonyabb sorsformáló erőnek."

Kolozsvári

Grandpierre Emil

Célunk, hogy feltárjuk mindazon körülményeket, melyek a gyermekek fejlődését hátrányosan befolyásolják.

Biztosítjuk a gyermekek alapvető szükségleteit, érvényesítjük a gyermeki és emberi jogokat.

Feladatunk, hogy az óvodai nevelés keretén a különböző szociális és kulturális környezetből érkező gyermekek számára megadjunk minden segítséget a hátrányok csökkentéséhez, lehetőség szerint kompenzáljuk azokat a családgondozás és az egyéni bánásmód keretei között.

A gyermekek személyiségfejlődésében meghatározó a család szerepe. Kiemelt feladatnak tartjuk óvodánkban, hogy a környezeti ártalomnak kitett gyermekek óvodai nevelését biztosítani tudjuk. Az óvodai nevelés így a családi nevelés kiegészítőjévé válik.

Elveink:

- a családban adódó problémás helyzetek megoldásának segítése tapintatos, toleráns, elfogadó nevelő magatartás alakításával
- a gyermekek családi körülményeinek figyelemmel kísérése, a családok helyzetének megismerése az óvodába lépéstől elkezdődik és a gyermekek fejlődésének követésével folyamatosan együtt történik
- a megelőzésben és korrekcióban az egészséges, érzelmileg jól működő családképhez közelítés, a családok működésének erősítése, intervenciók gyakorlat megvalósítása - segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásokkal

- az eredményes gyermeknevelés lehetőségeinek felismerése és tudatos alkalmazása az egészséges és sérült családokkal együttműködve,
- a sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése, fejlesztése, a különbözőség elfogadtatása

„ A gyermek számára a legtökéletesebb szociális háló, ha szülei becsülik egymást.”

Jan Blaustone

A gyermekvédelmi munka alapja

- helyi sajátosságok, környezeti adottságok ismerete
- a családok szociális helyzetének, szocio kultúrájának megismerése
- családok szerkezetében bekövetkezett változások követése

Az óvodapedagógus feladatai

A gyermekvédelmi munka feladatai sokszínűek, odafigyelés, segítőkészség, megértés, támaszkodás, szeretetpótlás formájában jelennek meg a napi nevelőmunka során, így tudjuk a gyermekek nyugalmanak, biztonságérzetének, és megfelelő fejlődésének alakítását segíteni.

Gyermekvédelmi feladatok:

- a családi nevelés feltérképezése
- megfelelő kommunikatív viszony kialakítása a szülőkkel – (együttműködés, felvilágosító munka), családlátogatások, fogadó órák tartása
- tudatos odafigyelés a szociálisan hátrányos helyzetű és a veszélyeztetett gyermekekre, személyes törődés, differenciált fejlesztés, segítségadás a hátrányok

- csökkentéséhez, a társas kapcsolatok alakításához, szükség esetén külső segítség igénybe vétele
- a sajátos nevelési igényű gyermekekkel való egyéni törődés, fejlesztés, külső munkatársakkal együttműködve - logopédus, fejlesztő pedagógus, gyógytornász, pszichológus, gyógypedagógus
  - a tankötelezettség alól felmentett gyermekek felzárkóztatása

A gyermekvédelmi felelős feladatai

A gyermekvédelmi munka koordinálását látja el az óvodában.

Feladatai:

- gyermekvédelmi esetek feltérképezése, feladatok koordinálása
- nyilvántartások vezetése, adatszolgáltatás
- környezettanulmányok készítése, családlátogatás, fogadó órák tartása az óvónőkkel a szociálisan hátrányos helyzetű és veszélyeztetett gyermekeknél - veszélyeztetettség esetén a Gyermekjóléti Szolgálat tájékoztatása
- a családok anyagi felmérése, segélyek kérése
- az elmúlt tanévben iskola éretlen gyermekek felzárkóztatásának figyelemmel kísérése
- a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlődésének figyelemmel kísérése, a velük kapcsolatban lévőkkel a különbözőség elfogadtatása
- vezetőségi értekezleteken, nevelőtestületi értekezleteken tájékoztatás a megtett intézkedésekről, az óvodai gyermekvédelem helyzetéről

Kapcsolattartás

- * Humánpolitikai Irodával
- *Családsegítő Központtal
- * Gyermekjóléti Szolgálattal
- * Nevelési Tanácsadóval

Az óvoda vezetőjének feladata:

- bizalom elvű kapcsolat kialakítása a családokkal
- a törvények, rendeletek ismerete
- óvodáztatási támogatással kapcsolatos feladatok ellátása
- a gyermekvédelmi munka irányítása
- a benyújtott segélykérelmek elbírálása, jóváhagyása
- a gyermekvédelmi felelős és az óvónők rendszeres beszámoltatása, munkájuk ellenőrzése, segítségadás szükség esetén
- fogadóórák tartása
- kapcsolattartás, együttműködés azon intézményekkel melyek a segítségnyújtásban, a problémák megoldásában partnerek

**VI. ÓVODÁNK NEVELÉSI FELADATAINAK
TERVEZÉSE ÉS ÉRTÉKELÉSE**

"Aki nem tud semmit, az nem szeret semmit. Aki lehetetlen; érthetetlen. Aki nem ért semmit, nem is ér semmit. Aki viszont ért, az szeret is, néz is, lát is... Minél több tudás rejlik egy-egy dologban, annál nagyobb a szeretet... Aki azt képzei, hogy minden gyümölcs ugyanakkor ér meg, mint a szamóca, az semmit nem tud a szőlőről."

Tervezés, ellenőrzés, értékelés

Óvodánk helyi programja a pedagógusok önállóságára épít, ezért a tervező munka az egyéni nevelői magatartás kialakulását segítő eszköz.

Előtérbe kerül az önállóság, a döntés felelőssége. Az óvodapedagógusoknak választási lehetősége van a nevelési célok meghatározásához vezető út megvalósításában.

Programunkban a tervező munka dokumentumai a következők:

- az óvoda éves munkaterve - tervezési időkeret egy év a dokumentum tartalmazza a vezető és az óvodapedagógusok feladatait egy nevelési évre
- gyermekcsoportok fejlesztési terve, mely tartalmazza:
  - a gyermekcsoport összetételét
  - a gyermekek névsorát, óvodai jelét
  - születésnapokat
  - napirendet
  - heti rendet
  - éves szokás - szabályrendszert
  - éves tanulási tervet:
    - ❖ mozgásfejlesztés, testnevelés
    - ❖ mese - vers
    - ❖ ének - zene
    - ❖ rajzolás - mintázás - kézimunka
    - ❖ külső világ tevékeny megismerése
    - ❖ elemi mennyiségi ismeretek
  - szervezési feladatokat
  - heti tanulási tervet - benne a képesség és készségfejlesztést
  - család - óvoda kapcsolatát
  - a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztési tervét napi bontásban

Az éves tervezés határideje az adott tanév szeptember hónapjának utolsó napja.

A tanulási tervek készítése heti bontásban történik, a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztési terve napi

bontásban, képesség és készségfejlesztést a tanulási tervben heti bontásban, a szervezési feladatokat negyedévenként kell tervezni.

A nevelési feladatok, tartalmak tervezése, a feldolgozás ütemezése, a megvalósítás módszereinek, eszközeinek, kereteinek megválasztása az óvodapedagógusok felelős kötelessége és szabadsága.

Mindez csak akkor lehetséges, ha olyan közeg veszi őket körül, melyben érzik, hogy fontosak és számítanak munkájukra. A nevelő testületben az erkölcsi elvek, tartalmak, a célrendszer, értékrendszer egységes egészet képez, a megvalósítás során az óvoda minden dolgozója képességei szerint kiveszi részét, aktívan részt vállal.

A szabadság nem azt jelenti, hogy nincsenek kötöttségek, közösen kialakított szabályok. Az önállóság, a függetlenség nem azt jelenti, hogy bárki függetlenítheti magát a közösségre érvényes szabályoktól, normáktól.

A gyermekek személyiségének fejlettsége, egyéni fejlődésük üteme, a csoport összetétele meghatározza a csoportban folyó nevelő munkát. A célt, a feladatokat, a szervezeti kereteket, formákat a program tartalmazza. A megvalósításhoz vezető út sokféle lehet. Az óvodapedagógusok képzettségének, személyiségének, kultúráltságának függvénye. A vezető feladata mindezek tiszteletben tartása.

Az óvónő modellszerepe

*"Ez most a perc, hogy mérlegre kerül
tisztesség, vétség, jellem és szerep.
Az arc, a szem most dönti el;
megél-e győzelmesen és tisztán a Gyerek?
Őt keresed Te is? Én újra látom,
szólítalak, - szólíthatsz már, barátom."*

/Benjámín László/

A nevelőmunkát az óvoda teljes nyitvatartási idejében, óvodapedagógusok végzik. Az óvodapedagógus kulcsszereplő, a nevelés középpontjában áll, a szakmaiságot képviseli. Modell, esetenként példakép a gyermekek és a szülők előtt. Magatartása, viselkedése, kapcsolata a gyermekekkel és a felnőttekkel szemben a következőkben nyilvánuljon meg;

Lehessen érezni:

- a gyermekekkel kapcsolatos oda- és ráfigyelő magatartását, segítő, támogató attitűdjét
- műveltségéből fakadó intelligenciáját
- pedagógiai, pszichológiai ismereteken, gyakorlati jártasságokon alapuló szakértelmét
- kulturális magatartásából eredő etikus, esztétikus magatartását, viselkedését
- önmaga továbbfejlesztési igényét
- a vele kapcsolatba kerülő személyekkel szemben kifejezésre jutó tiszteletét, probléma- és feladatérzékenységét
- a rábízott gyermekek fejlődését, fejlesztését elősegítő eszmék, normák közvetítését, a sajátos nevelési igényű gyermekek elfogadtatását, a különbözőség kezelését
- szervezőképességét, amely a nevelési koncepció feltételei között lehetővé teszi a különböző lehetőségek választását, megoldását

Egy gyermekcsoport életét két óvónő irányítja. Az óvónői párok tudjanak együtt tervezni, tudjanak összehangoltan

dolgozni. Legyenek képesek pedagógiai elveiket, gyakorlatukat egyeztetni.

Az óvónők munkáját dajkák segítik. Csoporthoz tartozó dajkáink rendelkeznek a dajka szakképzés során szerzett alapvető pszichológiai és pedagógiai ismeretekkel. Az óvónők bevonják a dajkákat a napi nevelőmunkába - különös tekintettel az egészséges életmódra nevelés és a közösségi élet megtervezésébe, a feladatok megvalósításába és értékelésébe.

Az esztétikus, gondozott udvar biztosításához kertész alkalmazása szükséges. Az óvoda kertésze segítséget nyújt a gyermekeknek a kerti munka végzésében.

VII. ÓVODÁNK KAPCSOLATAI

1. Kapcsolattartás a szülőkkel

A személyiségi és a szülői jogok tiszteletben tartásával a nevelőpartneri viszony erősítésére törekszünk. Óvodai nevelésünk alapja, hogy a családi nevelés értékeire építünk, azt fejlesztjük tovább.

Az óvónők nyitottsága lehetővé teszi a szülőknek, hogy igényeiknek megfelelően alakítsák ki kapcsolatukat az óvodával és aktív részesei legyenek a gyermekek együtt nevelésének.

A kapcsolattartás, együttműködés elvei:

- annak elfogadása, hogy a család sajátos értékrendje érvényesül a gyermekek nevelésében
- az értékközvetítésben korrekt nevelési magatartás
- a családi és óvodai nevelés kölcsönössége, a **segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásainak keresése**
- a sajátos nevelési igényű gyermekek különbözőségének elfogadása és elfogadtatása

Az együttműködés során gyermekközpontú értékrend kialakítására törekszünk, melyet az óvoda és a család sokszínű, közös tevékenységek során együtt terem meg.

Az óvoda nem vállalhatja át a családi nevelés feladatainak megoldását, de hozzájárulhat a családi szocializáció esetleges kedvezőtlen helyzetének javításához. A gyermekközpontú értékrend alakítása szülői kötelezettségeket is von maga után. Elvárásunk a szülőkkel szemben a nevelőpartneri viszony tiszteletben tartása. Tanúsítsanak példamutató magatartást, negatív megnyilvánulásaikkal ne zavarják az óvodában folyó munkát.

A kapcsolattartás tartalmát és formáit az óvodapedagógusok tervezik meg, a szülői igények figyelembe vételével:

- anyás, és/vagy apás beszoktatás - a szülő jelenléte a gyermekcsoportban óvodába lépéskor
- fogadóóra: melynek témája a gyermek és a közös útkeresés a gondok, feladatok megoldására
- a szülők érdeklődéséhez közel álló szülői értekezletek (összevontan; az óvodába, iskolába lépés megkönnyítése)
- családlátogatás; szülő-óvónő, gyermek-óvónő közötti kapcsolat elmélyítése
- nyílt napok - betekintés a csoportok napi életébe, személyes élmények gyűjtése a gyermek közösségben elfoglalt helyéről, viselkedéséről, teljesítőképességéről
- szülők részvétele kulturális programokon, sportrendezvényeken
- munkadélutánok
- szülők fóruma
- információs faliújság

Óvodánkban a szülők képviselőjét a Szülői szervezet látja el, melynek tagjait a csoportok szülői közössége választja. A Szülői szervezet összekötő szerepet lát el a kapcsolattartásban, segíti az óvodában folyó munkát, visszajelzést ad a szülők felé.

2./Szakmai kapcsolatok

A szakmai kapcsolatok alakítása elősegíti a nevelési feladatok sokoldalú megoldását.

Együttműködünk a közvetett és közvetlen partnerekkel, tevékenységeikbe bevonjuk képviselőiket.

Partnereink:

- bölcsődék
- iskolák
- sportintézmények - Malév uszoda
- Nevelési Tanácsadó
- Gyógypedagógiai Áthelyező Bizottság

- Beszédvizsgáló Országos Szakértői Bizottság
- Gyermekjóléti Szolgálat
- Családsegítő
- könyvtárak
- művelődési házak
- múzeumok

A bölcsődével való kapcsolattartás a zökkenőmentes átmenet biztosítása érdekében fontos. A kapcsolattartás formái: látogatások, tapasztalatcserék, gyermekek fogadása óvodába lépés előtt.

Az iskolával való kapcsolat a gyermekek zavartalan iskolakezdését segíti elő. A kapcsolattartás formái: látogatások, tapasztalatcserék, tájékoztatások, továbbképzések, egymás rendezvényein való részvétel.

A közművelődési intézményekkel való kapcsolattartás elősegíti a nevelési feladatok sokszínű megoldását - azonban csak olyan kezdeményezéseken veszünk részt, melyek összeegyeztethetők az óvoda pedagógiai elveivel, értékközvetítésével.

A kapcsolattartás formái: látogatás, tájékoztatás, rendezvényeken való részvétel.

Az óvoda egyéb kapcsolatait SOFI-EGYMI munkatársaival, a Nevelési Tanácsadóval, szakértői bizottsággal, egészségügyi szakszolgáltatásokkal, gyermekvédelmi szakszolgáltatással folyamatosan alakítjuk a gyermekek és a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztése és a problémák megoldása érdekében,

VIII. ÓVODÁNK HAGYOMÁNYAINAK ÁPOLÁSA

Hagyományaink alakításában a partneri igényekre építünk. **Célunk:** az óvodánkba járó gyermekek, azok szülei és az óvoda dolgozói összekovácsolódnak, érzelmileg gazdagodjanak az együtt átélt élmények hatására.

Óvodánkban a gyermekek állandósult szokása, egy-egy magatartási formája és életük egy-egy visszatérő eseménye hagyománnyá alakult. Fontosnak tartjuk, hogy ezt megőrizzük, tovább vigyük közösségformáló ereje miatt.

Hagyományaink

- a gyermekek mindennapjaiban kialakult szokások:
  - névnapok, születésnapok közös megünneplése
- közösségi események az időről-időre visszatérő, sajátos keretek között lezajló ünnepek:
  - Mikulás
  - advent, karácsony
  - farsang
  - Húsvét

- Anyák Napja
- Gyermeknap
- megemlékezések társadalmi eseményekről:
  - Március 15.
- időszakos, adott alkalomhoz kapcsolódó események:
  - Ovis Olimpia,
  - évszakokhoz kapcsolódó sport napok, kirándulások, séták,
  - Eszterlanc természetjárás
  - Havanna nap -zenés-táncos bemutatók
  - bábelőadások, zenei események

Az ünnepek kiemelkednek óvodánk mindennapi életéből, de előzményei és emlékei illeszkednek a gyermekek természetes életmenetébe. Fárasztó előkészítés helyett tevékeny várakozás előzze meg az ünnepeket.

Kiválasztásukban és megszervezésükben fontos szempont, hogy a gyermekek fejlettségét tartsuk szem előtt, kialakult hagyományaink és környezeti adottságaink figyelembe vételével.

Felhasználjuk a jelképeket – óvoda és csoportzászlókon, egyen pólón, sapkán, ballagó tarisznyákon – ezzel erősítve a „mi óvodánkhoz” tartozás érzését.!

IX. A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉRE.

"Róbert Gida elindult /.../ valahogy az Erdőben tudták valamennyien, hogy ennek el kell következnie. Még a Kicsik Legkisebbike /.../ is tudatára ébredt annak, hogy a Dolgok meg fognak Változni."

/A.A.Milne: Micimackó/

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvoda nevelési folyamat eredményeként a gyermekek többsége az óvodáskor végére 6-7 éves korára eléri az iskolai munkához, az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet.

Belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben az óvodásból iskolássá érik.

A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembe vétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

Az iskolaérettségnek, az iskolai életre való felkészültségnek testi, lelki és szociális kritériumai vannak, melyek közül egyik sem hanyagolható el, mindegyik egyformán szükséges a sikeres iskolai munkához.

A mi feladatunk az, hogy a gyermekek fejlődésének figyelemmel kísérése alapján felmérjük, hogy ezt az érettséget mikor érik el. Ennek meghatározásában segítségünkre vannak: a gyermekek ismerete, a fejlődésükről szóló feljegyzések. Támpontunk azon mutatók összegzése, amelyek az óvodáskor végére a fejlődés várható jellemzőiként jelentek meg.

A testileg egészségesen fejlődő gyermek 6 éves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikusabb. Erőteljesen fejlődik a mozgáskoordináció és a finommotorika. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei folyamatosan fejlődnek. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. (Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.)

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél:

- az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama, a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés

- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele
- a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek

- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni; minden szófajt használ; különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot; tisztán ejti a magán-és mássalhangzókat (a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek); végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét
- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről: tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival, amennyiben ezt az iskolai légkör lehetővé teszi.

A szociálisan érett gyermek:

- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni; késleltetni tudja szükségletei kielégítését
- feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre

eredményesebb elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

Az 5 éves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata változatlanul az egész gyermeki személyiség harmonikus fejlődésének elősegítése.

A **sajátos nevelési igényű gyermekek** esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettségi szint.

A különleges gondozásra jogosult gyermekek iskolaérettségi kritériuma tükrözi a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

A sajátos nevelési igényű gyermekek speciális helyzetből adódóan a fejlődés várható jellemzői egyénileg meghatározottak. Ezért kérjük a szakértői bizottság vizsgálatát az iskolába lépést megelőzően. A szakértői bizottság véleménye alapján a gyermekek az általuk javasolt intézményekben kezdik meg tanulmányaikat.

FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM

1. Az 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról
2. ENSZ-Egyezmény a gyermek jogairól
3. A gyermek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
4. Fogyatékos gyermekek országos irányelve
5. Óvodai nevelés országos alapprogramja /a kormány 137/1995./VIII.28./ rendelete
6. Az óvodavezetők kézikönyve I-II
Okker Oktatási Iroda, Budapest
7. Új utakon az óvodában
Hajdu-Bihar megyei Pedagógiai Intézet - Módszertani segédanyagok, 1994
8. Nagy Jenőné: Óvodai programkészítés, de hogyan?
NAT-TAN sorozat, Okker Oktatási Iroda - Budapest
1996
9. Az óvodai nevelés programja
Országos Pedagógiai Intézet, 1989
10. Helyi nevelési program - Terézvárosi önkormányzati óvoda
11. "Taníts meg engem" - fejlesztő program logopédiai óvodák számára
12. Mérei Ferenc - V. Binét Ágnes: Gyermeklélektan
Gondolat, Budapest, 1993
13. Kovács György - Bakos Éva: Játék az óvodában
Debrecen, 1995
14. B. Méhes Vera: Az óvónő és az óvodai játék
Tankönyvkiadó, Budapest, 1982
15. Dr. Bödör Jenő: Korrekciós nevelés /jegyzet/
Tankönyvkiadó, Budapest, 1985
16. Nemzeti Alaptanterv
Korona Kiadó, Budapest, 1995
17. Módszertani segédanyag az Óvodai Nyelvi Irodalmi Kommunikációs
Programhoz
Hajdú-Bihar megyei Pedagógiai Intézet, 1994
18. Iskolapszichológia 4, 17, 20, 21, 24 sz.

- ELTE, Budapest, 1990-1993
19. Nagy József: PREFER
Akadémiai Kiadó, Budapest, 1986
20. Pedagógiai Lexikon I-IV.
Akadémiai Kiadó - Budapest, 1976
21. Egészségnevelés - Módszertani ajánlás a NAT alapján
Flaccus Kiadó, 1998
22. Gaál Sándorné - Kunos Andrásné: Testnevelési játékok anyaga és tervezés az óvodában
23. Játsszunk tornát - preventív gyógytorna
Flaccus Kiadó - 1998
24. Forrai Katalin: Ének az óvodában
Editio Musica - Budapest, 1995
25. Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában
Tankönyvkiadó - Budapest, 1986
26. Zilahi Józsefné: Nevelés az óvodában verssel, mesével
Magyar Pedagógiai Társaság Kisgyermeknevelési Szakosztály -
1989
27. Psenákné Gregor Klára: Kötetlenül komplexen, naponta mesével
Nemzeti Tankönyvkiadó, 1995
28. Montágh Imre - Montághné Reiner Nelli - Vinczéné Bíró Etelka:
Gyakori beszédhibák a gyermekkorban
29. Dr. Bucherna Nándorné - Faust Dezsőné - Zadravecz Teréz:
Néphagyomány őrzés az óvodában
HOGYF EDITIO, 1998
30. Tátrai Zsuzsanna - Karácsony Molnár Erika: Jeles napok, ünnepi szokások
Planétás Kiadó - Budapest, 1997
31. Nagy Jenőné: Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel
Szolnok, 1997
32. Villányi Györgyné: Játék a matematika?
Tárogató Kiadó - Budapest, 1995
33. Zsámboki Károlyné - Horváthné Szigligeti Adél: Matematika kézzel,

- fejjelel szívvel
Okker Kiadó
34. Varanka Zoltánné: Az óvodai nevelés és tanulás tervezése a csoportnaplóban
Lithograph Kft. - 1997
35. Porkolábné Dr. Balogh Katalin: Komplex prevenciós óvodai program
"Kudarcc nélkül az iskolában"
VOLÁN HOSZ RT, 1997
36. Balogh Éva: Pszichológiai Kislexikon
Tóth Könyvkereskedés és Kiadó Kft., Debrecen, 1996
37. Óvodai nevelés országos alapprogramja 137/1996. (VIII.28) Korm.
rendelet módosításáról szóló 255/2009.(XI.20.) Korm.
rendelet

1. sz. melléklet

A program tárgyi feltételei

A helyi nevelési program megvalósítása speciális eszközöket nem igényel. A meglévő eszközök tudatosabb, célszerűbb felhasználásával, az eszközök célirányos fejlesztésével és kiegészítésével a program folyamatos megvalósítása biztosítható.

Az óvoda épülete, udvara, berendezése a gyermekek nevelését, fejlesztését szolgálja, a gyermekek egészséges életmódját biztosítva. Az óvoda minden helyisége legyen tiszta, esztétikus és legyen gondozott. Az óvoda dolgozói - óvodapedagógusok, dajkák, kertész - tudatosan fordítsanak erre gondot.

Az egészséges életmód alakításának tárgyi feltételei

- étkezés: étkészlet /porcelán/, evőeszközök, szedőtálak, merőkanalak, szalvétatartók, különböző tálak /gyümölcsök mosásához, saláta készítéséhez/, gyékénykosarak /tároláshoz/, textil asztalterítők
- testápolás: törölközőtartók, fésűtartók, tükrök, törölközők, fogkefék, fogmosó poharak, fésűk;
- alvás, pihenés: fektetők, takarók, ágyneműhuzat, párnák
- az udvarra zuhanyzók, homokozó, megfelelő minőségű homok, homokozók befedéséhez keret

A játék tárgyi feltételei:

- csoportszobai játékhoz: gyékénykosarak a játékszerek tárolásához, építőelemek, konstrukciós játékok, dominó, társasjátékok, puzzle, memóriajátékok, kártyák, babaszobai és konyhai bútorok, babák, orvosi készlet, mérlegek, pénztárgép, szerepjátékhoz kiegészítő eszközök, textíliák, jelmezek; bábok /ujj, kesztyű, sík, bot, kúp/; színes lapok, kartonok, papírok, barkács készlet, ollók, ragasztók, festékek, színes kréták
- udvari játékhoz: mászóakák természetes alapanyagból, csúszdák, függeszkedők, farönkök, labdák, karikák, mini kosárlabda-palánk, mini football-kapu, ugráló kötelek, asztalok, székek, plédek, fedett babaház, kunyhó, sátrak, homokozó eszközök, faasztal, padok, kerékpárok, rollerok, dömperek, talicskák.

A testnevelés-mozgás tárgyi feltételei:

- bordásfalak, greiswald tornaszer, tornapadok, zsámolyok, karikák, szalagok, kendők, babzsákok, maroklabdák, medicinlabdák (kis súlyúak), gumilabdák különböző méretben, ugrókötelek, botok, mászókötelek, körkötél, magasugróléc-állvány, Ayres eszközök, Wesco termékek

A mese-vers tárgyi feltételei:

- bábok /ujj, kesztyű, sík, kúp, bot, zacskó/ árnyjátékfigurák /óvodapedagógusok által készített és készen kaphatók/
- jelmezek: fejdíszek, különböző ruhadarabok, /kendő, kötény, palást, korona, kalap, fátyol stb./
- bábtartók
- bábparaván kis- és nagyméretű, bábok készítéséhez textíliák /filc, szalag, gyöngy, színes papírok, lapok stb./
- mesekönyvek: leporellók, vers- és mesegyűjtemények
- meselemezek, kazetták, diafilmek, mesefilmek
- kuckó kialakítása, kincsesláda

Rajzolás-mintázás, kézi munka tárgyi feltételei

- különböző színű rajzlapok, kartonok, színes papírok, festékek, ecsetek, ceruzák, zsírkréta, filctoll, fonalak, anyagok, pálcikák, agyag, gyurma, olló, korongozó, égetőkemence, ragasztók
- az udvaron fedett szín kialakítása barkácsoláshoz, kézművességhez

Matematika tárgyi feltételei

- minimat készlet, dominók, kártyák, társasjátékok, logikai fejlesztő játékok, építőkockák, tükrök, táblák, kártyajátékok, mozaik játékok, szalagok, fonalak, gyöngyök, pálcikák, mérlegek, mérőedények, ollók, papírlapok, dobozok

Külső világ megismerése

- az élő sarokba: különböző zöldnövények, ágak, magok, virágföld, locsolókanna, gyékénykosarak a termények tárolásához, kőzetek, kagylók, kavicsok

- kerti munkához: kerti szerszámok /ásó, kapa, gereblye, locsolókanna - gyermekméretűek/, húzós kocsik, talicskák, kerítés elemek, a szerszámoknak tároló , a veteményezéshez magok, palánták, virágok, facsemeték; madarak gondozásához madáretető, madáreleség

Ének-zene tárgyi feltételei

- hangszerek /dob, cintányér, triangulum, xilofon, ritmusbotok, csörgők/, lemezek, kazetták, CD-k

Egyéb tárgyi feltételek a tanuláshoz:

- lemezek, kazetták, diafilmek, vetítők, vetítövászón, TV, videomagnó, magnetofonok, lemezjátszó, CD-lejátszó
- applikációs képek, logikai játékok, memóriajátékok, nagyméretű tükrök, anyanyelvi fejlesztő eszköz

2. sz. melléklet

Érvényességi rendelkezések

Óvodai program érvényességi ideje: 2010. szeptember 1-től határozatlan ideig

Az óvodai nevelési program módosításának lehetséges indokai:

- tárgyi vagy személyi feltételekben bekövetkező változások
- a beválás nyomán követésének tapasztalatai
- szülői igények
- a gyermekek összetételének változása

Döntés-előkészítő - érdekegyeztető fórumok közül a következők javaslatára kell összehívni a módosítással foglalkozó nevelőtestületet:

- Szülői közösség
- Óvoda vezetősége
- Szakmai munkaközösség

A következő előírások szükségesek a programmódosítás előterjesztéséhez:

- írásbeli előterjesztés a nevelőtestületnek

2.sz. mellélet

LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

A Helyi nevelési programot készítette: Az Eszterlanc Óvoda nevelőtestülete

Kiegészítette, módosította: Torma Ilona Óvodavezető

A nevelőtestület elfogadta: 2011. augusztus 19.

Farkas Attiláné Óvodapedagógus.....

Horváth Lászlóné Óvodapedagógus.....

Kertész Béláné Óvodapedagógus.....

Losoncz Anita Óvodapedagógus.....

Módosné Hlatky Krisztina Óvodapedagógus.....

Molnárné Tömör Gyöngyi Óvodapedagógus.....

Püski Mariann Óvodapedagógus.....

Szabó Katalin Óvodapedagógus.....

Szóke Istvánné Óvodapedagógus.....

Takács Györgyi Tünde Óvodapedagógus.....

Torma Ilona Óvodapedagógus.....

Vas Ilona Óvodapedagógus.....

Virág Zoltánné Óvodapedagógus.....

Szülői szervezet véleményezte: 2011. augusztus 19.

Szülői szervezet képviselője: .....

név

.....

alírás

Fenntartóhoz benyújtás ideje: 2011. 08. 22.

Fenntartói jóváhagyás:

Budapest, XVIII. ker. **Pestszentlőrinc – Pestszentimre** Önkormányzat Képviselő-
testülete sz. határozata

.....

Ughy Attila
Polgármester

Hatálybalépés: 2011. szeptember 01.

Érvényesség: Határozatlan idő

Felülvizsgálat: Törvényi változás, fenntartói rendelkezés, testületi szándék alapján